



SAMBAND

No. 98 Juni 1916.

“Samband” utkommer hver maaned og er et literær-historisk skrift for norske hjem i Amerika. Det er et organ for bygdelaagbevægelsen og er særlig tilegnet bygdelaagene historiske virksomhet. Abonnementspris \$1.00 aaret; enkelte hefter 10c hvert.

Udgives av SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:
A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

The American Scandinavian Review

DR. HENRY GODDARD LEACH, Managing Editor

Six issues, 384 large pages, each year. Excellent paper, elegant type, beautiful illustrations, some in colors.

Articles by leading authorities in Europe and America on Scandinavian history, literature, art, music, travel, science, industry, finance, and current events.

The American Scandinavian Review seems to me a most valuable periodical for all who are interested in the history, traditions, literature, and art of the Scandinavian countries. I read it with much interest.

Pres. George E. Vincent, Ph.D., LL.D., University.

The Review belongs in a class by itself among magazines—it is different—truly first-class. Each number is a gem.

Rev. T. H. Dahl, D.D., Pres. of the United Church.

The Review appeals to young as well as old, and ought to be found in every Scandinavian home. You will look forward to every issue.

Hon. Laurits S. Swenson, Former U. S. Minister.

The Review has no equal of its kind in the English language.

Prof. J. H. Blegen, Augsburg Seminary.

The Review occupies a distinct field and is making a permanent contribution to the best along the lines of Scandinavian culture.

Pres. Frank Nelson, L.H.D., Minnesota College.

The Review is a high grade publication. I can recommend it most heartily.

Governor J. A. A. Burnquist.

The Review is educational in the best sense and is helping to bring the very best elements of civilization for which the Scandinavian peoples stand.

Prof. H. G. Stub, D.D., Pres. of the Norwegian Synod.

The Review is just the periodical for an American of Scandinavian descent. It is a splendid publication.

Prof. J. N. Kildahl, D.D., Vice-Pres. United Church.

Cleverly edited, beautifully printed and illustrated, the Review is a compliment to the circles whom it would serve. It deserves our hearty support.

Prof. O. E. Brandt, D. D., Pres. of Luther Seminary.

The Review furnishes more accurate information in regard to Scandinavian industrial development and contributions to science, literature and the arts. This work is well worth while, and I wish you success.

Ex-Governor John Lind.

We should welcome the effort of the Review to keep us conscious of our heritage and rejoice in having this worthy representative of our culture.

Pres. George Sverdrup, Augsburg Seminary.

I have watched with considerable interest the progress of this splendid publication,—a valuable addition to our culture.

Ex-Governor A. O. Eberhart.

Apply as a New Associate now and you pay only \$1 cash for the whole year from July 1, 1916, and \$1 per year later. Yearly subscription \$1.50.

Field Secretaries wanted everywhere in Minnesota. Very liberal terms.

DR. JOHN E. GRANRUD, General Field Secretary for Minnesota, Samband, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Turtle Mountain Settlement. — Den velkjendte forfatter Olav Redal begynder i dette hefte offentliggjørelsen av „En norsk bygds historie“, om et av de største norske settlementer i Nord Dakota, beliggende i Bottineau County. Omtrent 500 familier vil her bli omtalt. Dertil kommer opplysninger om norske menigheter, norske farmerforetagender, samt forholdene fra nybyggertiden til nu paa forskjellige omraader. Denne historie vil bli av stor interesse for alle indbyggere av den norske bygd i Bottineau County, ja ogsaa for andre, som ved kjendskap eller slektskap har interesse for denne norske bygd. 3 juli-numret vil forfatteren begynde med at fortælle om de første settlere i Dalen Township. Ved at abonnere for et aar vil man faa historien komplett.

Samband

is a monthly magazine containing historical and biographical sketches from Norwegian settlements in America, besides old country folk-lore, tradition, and history; and is designed to be a magazine of general literary interest for the home. It is an organ for the Bygdelag movement in America. Subscription price, \$1.00 a year. Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION.
Manager and Editor, A. A. Veblen.

Indhold av No. 98, Juni, 1916.

	Side.
En norsk bygds historie. Olav Redal.....	449
Lidt nybyggerhistorie fra Spring Grove og omegn. XVI. O. S. Johnson	464
Ældre og yngre slechter fra Tunhovd, Numedal. IV. H. H. Strøm	473
De første aar ved St. Olaf College. III. Mrs. Anna E. Mohn	486
En lur bonde. A. S—g.	489
“The Skavlem and Ødegaarden Families”.....	499
Til Mjøsenlagets medlemmer. Dr. C. L. Opsal.....	501
“Mjøsenlagets Aarbok 1916”.....	503
Me ska komma um ikkje so braadt. O. S. Johnson..	503
Valdris-Stormøte 22 og 23 Juni i Glenwood, Minn....	504
Konstitutionsutkast for Bygdelagenes Fællesraad....	506
Flere bør være med og hædre Mor Valdris. C. N. Remme.	507
Kvittering for bidrag til Valdrisgaven. A. M. Sund- heim	509
Moren. Elling Holst	510

Norsk Brilllemager

I Minneapolis har vi en Valdris Brilllemager, som skulde like at sælge dig Brilller naar du behøver saadant. Kom ind til ham naar du er i byen og faa dine "Glasaugo" istandsat.

Hans navn er **E. E. OSTREM** og du finder ham i
108 South Seventh Street, Minneapolis, Minn.

Tillyste bygdestevner.

Søndfjordlaget, 1—2 Juni, Madison, Wis.
Gardangerlaget, 6—7 Juni, Canton, S. D.
Landingslaget, 6—8 Juni, Decorah, Iowa.
Ringerikeslag, 7 Juni, Albert Lea, Minn.
Søndmørelaget, 7—8 Juni, Mayville, N. D.
Numedølslaget, 8—9 Juni, Canton, S. D.
Totenlaget, 8—9 Juni, Canton, S. D.
Vosfelaget, 8—9 Juni, Decorah, Iowa.
Gadelandslaget, 9—11 Juni, Montevideo, Minn.
Gallinglaget, 13—15 Juni, Grand Forks, N. D.
Nordhordlandlaget, 13—14 Juni, Fargo, N. D.
Selbulaget, 13—14 Juni, Fergus Falls, Minn.
Romsdalslaget, 13—14 Juni, Fergus Falls, Minn.
Satesdalslaget, 15—16 Juni, Bemidji, Minn.
Nordfjordlaget, 20—22 Juni, Madison, S. D.
Stavangerlaget, 21—23 Juni, Fergus Falls, Minn.
Solunglaget, 22—23 Juni, Grand Forks, N. D.
Valdris Samband, 22—23 Juni, Glenwood, Minn.
Mjøsenlaget, 23—25 Juni, Chippewa Falls, Wis.
Nordlandslaget, 23—24 Juni, Minneapolis, Minn.
Sigdalslaget, 24—25 Juni, Fargo, N. D.
Trønderlaget, 24—25 Juni, Willmar, Minn.
Østerdalslaget, 24—25 Juni, Cumberland, Wis.
Sognalaget, 27—29 Juni, Fargo, N. D.
Gudbrandsdalslaget, 29—30 Juni, Eau Claire, Wis.
Surdalslaget, 30 Juni — 2 Juli, Ostrander, Minn.

Samband.

No. 98

Juni

1916

En norsk bygds historie.

Af Olav Redal.

Den gamle pioner.

Nu slut er snart din arbejdsdag
du gamle hædersmand,
med heltemod af gammelt slag
du vandt dig hjem og land.

Fra bygden laa som ødemarck
til allerjædste tid,
da bygden er en deilig park,
du laa i kamp og flid.

Men hvil dig nu du gubbe graa,
mens dagen helder af.
Dit reisepas du frit skal faa
for det du landet gav.

Af livsens strævet dit jeg vil
en mindekrans dig binde,
men selv du lægger blomster til
dit eget ares minde.

Lad derfor det som tegnes her
bli efterslegtens eie,
med minders glans om en og hver
som brød de nye veie.

Indledning.

Naar jeg sender ut denne historie, er det med følelsen av at den trenger en forklaring. Ti folk flest har ikke den rette forståelse av hvad et slikt arbeide er værdt for dem selv og for efterseleten. Og det er i grunden ikke saa merkelig. Bort folk var i 400 aar underkuet av fremmede embedsmænd, mottok sine forordninger og love fra et fremmed land.

Den norske bonde maatte finde sig i alt, lide og taale. Derfor blev det slikt, at den norske bonde kom til den slutning at bonden og bondens arbeide hadde liten betydning og ringe anseelse. At bonden blev bestyrtet i denne sin synsmaate av de overlegne og mere betydningsfulde, dannede embedsmænd vet vi med sikkerhet av den enkle grund at der endnu fremdeles findes eksemplarer av sorten lys levende i bondelandet og fiskerlandet Norge, det land som burde være det mest demokratiske land paa Koden.

Det fremmede aag bragte os nordmænd et fremmed sprog, det sprog som er blit saa gammelt i landet at man kalder det for norsk.

Og bonden som syntes at det var simpelt at være bonde fik ogsaa ofte forstået at det var simpelt at snakke sit eget maal, Norges bondemaal.

Men nu har bondevækkelsen bragt andre synsmaater med sig i Norge. Bonden, arbeideren og fiskeren har magten, i stortingets sale og i landets styr og stel. Bondemaaliet er kommet til hæder og ære. Bonden, fiskermanden og arbeidsmanden lifestaa.

Bort folk her i landet har været uberørt av denne bondens aandelige reising — i det store og hele ialfald.

Derfor hadde indvandrerne med sig denne „simpelhetssfølelse“ som en slags motvekt mot deres kraft, livshjst og virke-

mod. Dog de kom til et land, hvor ingen bymand gjorde nar av deres bondemaal. De kom til et land, hvor bonden gif strak i ryggen og med selvbevissthet færdeades blandt forretningsmanden og embedsmanden som en lifestillet.

Saa vi kan vel sige at „simpelhetssfølelsen“ forbandt den dag nybyggeren fik papirer paa landkvarten, og ikke før.

Men det vilde jo være rart om der ikke skulde findes noget igjen.

Hvad grund har vi til at kaste bort de gode gamle norske navne. Slet ingen gyldig grund. Dog for at være retfærdig maa det siges, at denne navneforandring ikke bare skriver sig fra at bedkommende synes at det gamle norske navn var for simpelt. Nei jeg tror hellere det er trofhyldigheten og uvitenheten som har foraarsaket saa mange gjendøbelsjer blandt disse indvandrede landsmænd. Allerede før denne eller hin forlot landet begyndte de at undersøke hvordan deres navn vilde bli oversat til engelsk. Selv husker jeg mange slike tilfælde fra min egen hjembygd. Og hadde jeg utvandret til Amerika i 10-aars alderen vilde sandsynligvis forfatteren av denne historie kaldt sig for Oley Redoll eller noget liknende. Andre fik først ved ankomsten til Amerika sine øine opladt av tjenstvillige og mere amerikaniserte venner eller slegtninger. Og magtet ikke disse at oversætte navnet til Amerikansk forsøker man paa andre steder, som for eksempel en der for nogle aar siden spurte i „Decorah-Posten“ om hvad Severin blir paa engelsk. „Kald dig Severin, du,“ var det meget passende svar han fik.

Dog i denne retning er pionererne i den norske bygd i Bottineau Co. al ære værd. Den som vil læse over navnene paa nordmændene i historien vil finde, at saa gjendøbelsjer har fundet sted. Dette gjælder ogsaa i det store og hele med efternavnet. Men naar vi kommer til barna tror jeg neppe at alle fortjener ros.

Du følte dig glad og lykkelig derute paa de øde fletter, eller inde i den lune og hyggelige Turtle Mountain, naar du stod som retmæssig eier av din værdifulde landkvart. Du følte dig hjemme, da den første simple hytte var bygget og mountainveden spraket lystig i ovnen. Og da hun flyttet ind, som skulde dele livets lykke, kamp og stræv med dig, da hadde du naadd dit livs maal — et eget hyggelig og lykkelig hjem. Men da saa barna kom, var du ikke herre i dit eget hus. Efter god gammel norsk skik, skulde gamlesfar eller gamlemor opigjen kaldes, en ære som disse to gamle sikkert var værd.

De som sled saa haardt fordi jorden var mager og liten eller havet lunefuldt og upaalitelig. De var værd æren disse to, fordi deres stræv og arbeide gjaldt mat og klær til mig og til dig. Og de søjret os op til sterke, funde, haardsjøre mænd og kvinder som kunde staa sin tårn blandt Norges fjelde eller paa Vestens vidder. Værd det, for den sorg de følte, da du og jeg forlot dem og lot de gamle bli „de ensomme gamle“.

Naar saa brevet kom og fortalte at nu var bedstefar opkaldt, saa var det som oftest ikke Tor efter bedstefaren, men noget som de gamle syntes var hverken fugl eller fisk, noget som de langt fra kunde forståa skulde være en opigjenkaldelse. Nei, du var ikke herre i dit eget hus dengang. Du syntes at fars eller mors navn ikke var passende for det høierverdige væsen som i motsetning til dig selv, fik den ære at bli født paa Amerikas jord. Det var nok hensynet til irlænderen, tyfferen eller andre „amerikanere“ som har saa vanskelig for at stave andre navne end sine egne, som gjorde at du glemte at hædre far og mor.

Sar man mot til at vedkjende sig sin slægt, sit hjemland og sit folk, burde man ogsaa ha mot til at holde det fjerde bud paa den rette maate, baade i det ene og det andet.

Tro ikke at det gamle norske fars og mors navn vil staa hindrende veien for din guts fremtid her i landet. Knute Nelson er kommet saa langt som en fremmedfødt kan komme, selv om han er opkaldt efter en eller anden Bøsse-Knut. Asle Gronna har ogsaa lært „yankeen“ at stave navnet sit ret. Og mange flere. Ja, jeg vil påstaa, at de som hædrer far og mor paa den maate, at de lar deres navne gaa over paa efterslægten, vil komme sig længere frem i verden, end de som foragter og fortørner sine forældre ogsaa i denne retning.

Vil vi se paa dem som staa som førere i det kirkelige, politiske eller literære liv i Norge i Amerika vil vi sikkert finde, at det er efterkommere av slike som hædret far og mor — og slike som selv gjør det.

* * *

Oftre har jeg i samtale med de gamle pionerer faat det indtryk, at disse foregangsmand som har brudt veien for kommende slegter, som har været med at bygge landet, synes at de ikke har været med paa noget der er at snakke om og langt mindre skrive om. At ha slike tanker kan være bra nok. Det er beklædenhet iallefald. Men det er ikke min tanke i denne settlementshistorie at ville fremhæve nogen enkelt mand og sige: „Du er en framifraa bra far med guld og gods og meget land.“ Nei, her har den fattige og den rike like stor ret til omtale, og de skal saa den. Alle kom de hit fra Norge, eller fra de ældre trygge settlementer, da vidden laa øde og Turtle Mountain var nærsagt ufremkommelig.

Og at de holdt ut gjennom de første frange nybyggeraar er et kapitel i settlementets historie som fuldstændig nedskrevet vilde utgjøre en bok større end nærværende verk. Derfor har alle krav paa at mindes av de kommende slegter, av dem som i fremtiden vil høste nytten av banebryterens stræv. Vi kan være

sjkker paa, at engang i fremtiden vil der bli spørsmaal om, hvem som først tok landet i besiddelse.

De kommende generationer vil med undren spørge hvem de var, disse uforsvarede kvinder og mænd som bovede sig ind i vildmarken — fattige og uten nutidens eller fremtidens moderne hjælpemidler. Hvem skal da svare paa efterslægtens spørsmaal?

Sagaer og gamle minder kan lyse op, men det vilde bare bli smaa glimt, som kun vilde øke interessen endda mere for en sjkker kundskap om settlementets første bebyggelse, om settlementets første kvinder og mænd.

Denne historie er ment at være den kilde, som de kommende slechter kan øse kundskap av. En bok som vil kunne gi dem mange og betydningsfulde opplysninger om forfædrene — om eder.

Det som for over 1000 aar siden blev nedskrevet om de første islandske settlere har vi endnu den dag idag adgang til at læse. Derfor vet islænderen sig i slektskap med nordmændene.

En bok kan glemmes og forsvinde. Men en bok med historiske opplysninger vil dog aldrig komme væk. Om alle andre mister den, saa vil den kunne findes av fremtidens historikere i Kongresbiblioteket i Washington, eller i Norges riksskriv.

Vi er alle sammen indflyttere. Fra den første hollandske indvandrer til den sidste fra dalernes dal. De skandinaviske landes kultur staar fuldt paa høide med de store nationers kultur. Vi har ingen grund til at skamme os over vor nationalitet. Derfor bør vi holde paa vort gamle slektskap, paa vort utspring. Glemmes dette vil vore etterkommere bli rotløse i landet. At trøste sig med at vi er amerikanere er bare en halv trøst, saa længe alle og enhver vet, at disse er en blanding av

al verdens folk. Rette amerikanere er alle bra og gode borgere, som gjør noget til gagn og nytte for samfundet.

Her er mange elementer i den amerikanske nation — baade gode og daarlige. Ikke vilde jeg og ikke vilde du jynes om, at vore etterkommere engang i fremtiden skulde bli regnet for at nedstamme fra et av disse daarlige elementer. Men da maa vi som nu lever — nu i landets og folkenes spædaar, nu mens alt er klart, — gjøre hvad vi kan for at efterslægten kan faa rene papirer for slektskapet at peke paa. Gjør vi ikke vor pligt her, kan vor lifeguldighet og interesseløshet føre efterslægten op i saadanne situationer, som at naboen til Martin Rothes sønnes sønnes søn Mr. Rothe paastaar at samme Mr. Rothe absolut maa nedstamme fra indianerne som i settlementets ungdom holdt til i Turtle Mountain.

Hadde da denne etterkommer av en av de mest bekjendte pionerer ved Carbury vist, at stamfaderen het Martin Rothe, at denne var egte trønder og en stor mekaniker, saa kunde Mr. Roy Rothe motsagt sin nabo — og vist denne rene papirer paa sit slektskap med „the old vikings“.

Saa er der ogsaa en anden ting jeg haaber denne historie kan brukes til. Det er med hensyn til slekten og folket vort hjemme i Norge.

Mange „laater ille“ over fædrenes land. Der var saa fattig og saa smaat. Noget sandt er der i dette, men svært litet. Fattigt var der tildels, der som paa andre steder i verden. Vi hadde dog høie, store fjelde, med glitrende snebrøer, hvor solen skinner og hvor maanens straalere lekte. Lange blaa fjorde hadde vi, hvor fisken og silden stimet, hvor den raske gut fik prøve sine arme.

Landet fik fædrene som det var, „furet, veirbidt over vandet, med de tujen hjem“. Men han som gav dem landet gav dem ogsaa den styrke og det mot som skulde til for at herffe

over havets fiske og himmelens fugle. Derfor har verden ingen bedre fjøsmænd end nordmændene, ingen bedre skytter end rensdyrskytteren i fjeldbyggerne. I tusener av aar har vort folk levet i landet og levet godt, sterke og freidige, „alt op i de graanende dage“.

Vi som drog ut fik i arv den seighet og styrke som fjeldbonden utviklet paa fjeldets vidder eller som fisseren kom til ved generation efter generations slid paa aarerne.

Vi tok med os en fars og en mors velsignelse. I vort indre gjemte vi billedet av den sørgmodige gamle rynkede kone, vor mor, og av den hvithaarede olding som selv i avskedens time var for sterk til at fælde en taare, men hvis „hjerter var nærved at bryte“ — „men det var det ingen som visste.“

Endda siger saa mange av os, at vi ikke har noget at takke for. Endda det var den arbeide styrke og seighet som hjalp os at vinde over nybyggerlivets vanskeligheter. Endda det kanskje var avskeden fra far og mor — fra barndomshjemmet som hjalp os, da vi kom ut i verden blandt fremmede — ut i mangeslags fristelser — da spørsmålet blev at vælge godt eller ondt. Du valgte det første og blev en bra mand og kvinde for kirke og samfund. Allikevel siger vi ofte i tankeløshet: Vi har svært litet at takke Norge for. Saa har mange av os handlet derefter. Vi har ikke takket. Vi skrev ikke hjem og takket far for alt strævet som var for os, eller til mor for omsorgen og for taarerne. Vi skrev hellere og prisste landet og tok derved kanskje den sidste gutten eller piken bort fra de gamle. Vi rev av os et brev nu og da i farten, men glemte at takke. Vi sendte kanskje en dollar nu og da, men glemte at takke.

Alle de tusen fædre og mødre som lot barna dra fra sig ut i verden, de har ikke faat stort igjen for sit strævet og for et langt livs kjærlighet. Var de forvissjet om, at vi herute i det fremmede ikke hadde glemte dem, men endnu bevarer barne-

hjemmet og landet i vort hjerte, var de sikre paa, at vi levet lykkelig i fædrenes tro, som bra borgere, ja da vilde dette bli dem til glæde og til trøst.

Derfor er det mit ønske at denne historie finder vei over havet og hjem — vei ned til de gamle settlementer og hjem — hjem til far og mor, hjem til slekten og folket dit.

* * *

Nu er der kanskje dem som vil finde historien tør og kjedelig. For dem hvis aandelige tidsfordriv bestaar i at læse Sears & Roebuck: „Urfogens Døtre“ eller lignende vil den maasse bli uinteressant.

At fylde den op med strøner vilde gjøre den mere salgbar, men mindre verdifuld. Derfor har jeg tat bare enkelte smaa stubber med, som kan være av interesse, av den grund at de kaster et lys over nybyggerlivet.

Det har sin interesse for os som lever idag og endda mere for dem som lever i morgen, at vite hvem som først satte sig ned i dette strøk, hvor manden eller konen er født og av hvilken slekt de er.

Betragter vi begyndelsen, loghytten, den fattige eneboer og okserne og nu finder den samme mand igjen som en velstaaende farmer omgitt av snille barn og en kjærlig hustru — istedetfor nybyggerhytten en tidsmæssig bygning, istedetfor den gamle stald en tidsmæssig ladebygning, istedetfor okserne — spræke hester paa baasen og kanskje en Overland i automobilhuset — ja da synes jeg det blir til en liten roman, jeg — værd at læse, værd at opbevare, værd at overgi til barna.

Hermed vil jeg da be læserne motta mine optegnelser med velvilje. Jeg ber om undskyldning for de feil som jeg har gjort. Jeg takker alle som har vist mig venlighet og velvilje under arbeidet. Og da maa jeg særlig takke alle sammen som jeg har truffet sammen med! Tak til dem som har hjulpet

mig med oplysninger. Særlig takker jeg Martin Botten, Ole R. Viken, Nils Magnusson og den gjæve pioner John Seter.

* * *

„Gaarde tider har vi døiet“, synger digteren. Og det er sandhet. I smaaongetiden ufred og feider til dagligdags bygd og bygd imellem. Svarte-dødens herjing over landet, og en 400-aarig stillestaaen under foreningen med Danmark, og saa tilslut den 100-aarige politiske kamp under foreningen med Sverige for fuldstændig frihet. Dog disse trængler og kampe har ikke bare svækket vort folk, de har ogsaa staaet dem. Da har de to utvandring svækket landet mere.

Efter slaget ved Gafstsjord begyndte en utvandring av Norges bedste mænd til Island. Fra 1820 til idag har utvandringen til Amerika foregaaet uafsluttelig. Marsfaken til den første utvandring er vel kjendt. Men om aarsaken til den anden store utvandring har der været og er der fremdeles delte meninger.

I sin bok „De Norske Settlementers Historie“ siger Hjalmar Ruud Soland følgende om utvandringen til Amerika:

„— Denne gang er det nøden, fattigdommen som er drivfjeren. Folk fra landets lavere lag, husmanden, den for-gjældede gaardbruker, den utfultede arbeidermand er tvunget til at reise avsted. Paa den første skute var vistnok nogen, som for fra fædrelandet paa grund av nogle ubetydelige religionsforfølgelser, og endel av de senere utvandrere paa grund av stormandsnobberiet og embedsvældets naragtighet, men den store masse reiste fra hjemmets grund, fordi der var formange om brødet og ingen forbedringer var i sigte.“

Dette er en meget letvindt maate at komme forbi et vanskeligt og omfjendligt spørsmaal. Men svaret er langt fra ikke rigtig. La os bare lægge merke til indvandrerens selv. Bevise indvandrerens Solands paastand om, at det var nøden og fat-

tigdommen som drev folk ut av landet. Var det forfultne, bleke, knæstjælvende karer som kom? Jeg har bestandig troet det motsatte. Jeg har troet, at disse mænd og kvinder som kom og blev pionerer i nordvestens vildmarker var folk med senerke arme, slike som kunde staa sin tærn som saa andre. Ei heller tror jeg, at hverken nordmanden eller svensken fik sin styrke og utholdenhet efter ankomsten her til landet. Jeg tror, at den fattige fiskermand som hver dag maa hente sin enkle føde fra havet, i grunden er bedre faren end rigmanden som maa „ha en god ryg for at bære gode dage“. Det samme kan siges om den fattige bondemand ved sjøen og deroppe mellem fjeldene.

Jeg vil ikke nægte, at nød og fattigdom ikke kan ha drevet en del ut av landet. Men majoriteten reiste til Amerika av en langt anden grund. Det var den fra fædrene nedarvede utfærdstrang og eventyrlysten som drev dem ut. Det var utfærdstrangen som gif over til „Amerikafæber“, der krævet sine ofre. Det var ikke bare husmanden, den forgjældede gaardbruker og den utfultne arbeidermand som drog avsted, men ogsaa den velstaaende gaardmand, den godt stillede arbeidermand og den lystige sjømand. Ikke bare husmands sønnen og arbeidermands sønnen reiste, men ogsaa gaardmands sønnen og bymands sønnen.

Svormange av eder stod likeoverfor fult og nød, da I reiste?

Saa eller kanskje ingen.

Nei, det var nok Ola, bror din, som fik dig loffet hit. Eller det var nabogutten som skrev og fik dig over.

Den ene har drat den anden efter sig. Kom en norsk amerikaner hjem, fulgte ofte 10—20 ungdommer med tilbake. Saaledes har snebolden rullet og vokset, til der nu findes omkring 1½ million nordmænd i Amerika. Og disse skulde være kom-

met her paa grund av sult og nød og fattigdom i Norge. At paaftaa slikt er bentsfram „vranaglære“.

Derfor, la det være slut med fattigdomsnakket om Norge.

Et land som fostrer verdens bedste isjømænd, verdens bedste isfjæteløpere, verdens største digtere, fiolinspillere og tonedigtere, eller verdens bedste polarforskere og Amerikas mest utholdende rydningsmænd, et slikt land kan være haardt nok, men det kan dog aldrig kaldes nødens, sultens eller fattigdommens land.

Leif Erikson er Amerikas første opdager. Det erkjendes endog i enkelte amerikanske skolebøker.

Men nordmændene er ikke bare Amerikas opdagere, de er ogsaa Amerikas første kolonister. At kolonisationsforetagendet gif istykker forringer ikke dets betydning.

I 1007 drog Torfin Karlsevne til Amerika i den hensigt at bosatte sig der. Med ham var 160 mennesker. Men efter tre aars vedvarende kampe med de indfødte maatte Amerikas første pionerer forlate landet.

Det maa være efterkommere av disse indfødte „skrællingerne“, som nu haanende kalder Torfin Karlsevnes slegtninge bindetegnsamerikanere.

Samtidig med den første engelske indvandring finder vi nordmændene igjen.

I 1619 kom en ekspedition ledet av kaptein Jens Munk. Syv aar tidligere hadde nordmænd og hollændere bosat sig der hvor nu New York ligger.

Her blev i 1614 det første hvite barn i staten New York født, og barnet som het John Binge paaftaaes at være norsk. Fra disse første nordmænd nedstammer mange av Amerikas store slegter. Anna Henriks, jomfru fra Bergen, blev saaledes i 1650 gift med Jan Arntsen van der Bilt, stamfar for Banderbilt-familien.

Noen utvandring fra Norge av betydning blev der ikke før i 1820. Og æren derfor har Oleng Pedersen fra gaarden Gethammer i Thsvær. Han kom i 1821 sammen med en Knud Olsen Eide. De var utsendte av kvæerne i og ved Stavanger, for at undersøke forholdene.

Eide døde her, og Oleng kom efter mangehaande gjenvordigheter tilbake til Norge i 1824. Hans hjemkomst vakte opsigt. Følgen blev utvandring først med den berømte flup „Restaurationen“, og siden snart gjennom 100 aar til idag, da indvandrerene gaar iland i New York fra Den Norske Amerikalinjens prægtige skibe.

* * *

Det norske settlement som jeg i denne bok vil forsøke at fortælle litt om, ligger i nordparten av Bottineau County, Nord Dakota. Følgende townships som beboes for det meste av nordmænd, danner „den norske bygd“ i countyet:

Syd fra byen Landa ligger to townships begrenset paa vestsiden av Mouse River. Det er Starbuck township, og nord for dette Eidsvold township. Nord for Landa, fremdeles med Mouse River som grænselinje paa vestsiden, har vi Scottia, der mot nord ogsaa grænser til Canada. Østenfor Scottia, langsmed Canada-grænsen har vi saa følgende townships: Scandia, Haram, Dalen. Syd for Dalen township ligger Pickering. Snde i Turtle Mountain findes følgende townships som hovedsakelig er bebodde av nordmænd: Roland, Whitteron, Gomen, Cordelia,

Settlementet i Turtle Mountain fortsetter østover ind i Rolette County. Med rette burde jeg ogsaa tat disse folk med, men paa grund av min bortreise fra disse strøk førend alt materiale var samlet, finder jeg det umulig at faa med i historien den del av settlementet som ligger i Rolette County.

De nordmænd som er omtalt i historien og som ikke hører ind

under nogen av de nævnte townships, er slike som bor spredte eller i mindre norske settlementer hjit og her over det hele Wot-tineau County.

Naar jeg nu skal fortælle om indflytningen til settlementet, har jeg valgt at ta hvert township for sig selv, isteden for at ta hele settlementet under ett. Derved blir det hele mere letvint baade for mig og for læseren og mere oversigtlig.

* * *

Følgende digt forfattet av Martin Votten, en av pionererne i Saram township, gir et godt billede av nybyggeraarene. Digtet er over tyve aar gammelt, og forfatteren har endnu et digt om de senere aar. Dette vil komme senere.

En sang om nybyggerlivet.

Saa mange nordens sønner og døtre lifesaa
sif lyst at pløie havet og vesterut at gaa.
I tidens løp vor skare har trængt mot vesten frem
og trodsset savn og fare, at skape sig et hjem.

Saa mange av os reiste til Turtle Mountain stor
ved Canadas enemerker, som ligger langt mot nord.
Vor agt var land at finde og saa os eget hjem,
som mange andre vinde paa sibirig bane frem.

Og alle fandt det søkte, og dermed grep de fat,
arbeidet gif saa lystig fra morgenstund til nat.
Og brækkingplogen skurret paa sten og sandig grund,
mens oxen ofte lured sig til en hvilestund.

Vi kom igjen paa farten, men da saa kan du tro
det gif paa bare livet med ha og iy ogsaa.
En bøn iblandt man hørte, samt get up Jim og Wock,
vi hele dagen førte, sif aldrig bræffet nok.

Nej hvete maa vi avle, om vi skal klare os,
og heller ei saa litet, la bare gaa paa trods
mot veir og vind og alting som vil hindre her,
kun hurtig frem med lange spring, det skjønner nu enhver.

Det hændte undertiden vi frem i velstand gif,
Vi høstet megen hvete og god betaling sif.
Paa aceren tretti bushel, jo da var penger tjent;
ti hveten den betaltes med seks og sytti cent.

Men tiden den omstifter — utadig verdens gang.
Den gyldne tid blev borte, den blev forlitet lang.
Av hvete sif vi mindre og prisen den blev lav,
vi næste høst sif høre, at femti cent den gav.

Saa maatte alle klage, og mange svor iblandt,
det kan sig ei betale, det er forviist og sandt.
Men tiden var ei endda saa slem, den siden blev,
ti avlingen blev mindre og prisen ned de drev.

Vi pløiet, jaadde, harvet og tænkte endnu frem
at se vort arbeid kronet med glæde i vort hjem.
Men saa var ei besluttet i skjæbnens store bok,
ti tørken da det meiste av vores avling tok.

Da blev det rigtig traurig og trangt i vore kaar,
ti krisen den blev værre og det fra aar til aar;
men værst i nitti fire, da var det slet bevendt,
ti da betaltes hveten med syv og tretti cent.

Paa denne plads at klage jeg ikke vil og kan,
er mange steder værre i dette store land;
men hvad jeg mest beklager, det er vor politif
med alt sit humbugvæsen og alle stugge trick.

Skrevet i februar 1895.

Lidt nybyggerhistorie fra Spring Grove og omegn.

XVI.

D. S. Johnson.

Nogle erindringer af Martin S. Dustrud.

For en 40, 50 aar tilbage saa det ganske anderledes ud i de Norsk-Amerikanske settlementer end nu, saavel i sociale som økonomiske faar. Nu er sæderne mere slesne, hjemmene mere elegante, og fuldt op af bøger, blade og tidskrifter; men ikke saa i pionertiden. I mine forældres hjem, medens jeg var en smaagut, gjaldt det at købe saa lidt som muligt; men til gjengæld florerede hjemmeindustrien. Man fabrikerede for det meste alle de redskaber man trængte. Ligesaa flæder. Kvinderne farvede ulden og spandt, og saa havde man vævstol og vov garnet til tøier. Sa børnene, naar de blev saa store, at de kunde gjøre lidt, maatte farde ulden, lave fine tuller som de lagde i moderens fang, medens hun sad ved rocken og spandt. Til at farve tøjiet med brugte man planter og bark af træerne.

I sygdomstilfælde søgte man at hjælpe sig selv uden doktorhjælp, saa godt man kunde; thi for det første saa var lægerne dyre, og for det andet var der svært saa af dem. En eller anden af naboerne kunde ha studeret lidt botanik og lært at kjende endel planter som havde medicinsk værd; og saa gif man til ham og fik den hjælp, han formaadde at gi. Sa, det var i settlementerne her paa den tid, som Hallingkjærringen svarede en mand som spurgte hende „om de hadde doktor i bygden hendes“: „Nei, me har ingen doktor,“ svarede hun. „Hvad gjør I naar folk blir syge?“ spurgte han. „Na me døir sel i bygdo vore,“ svarede hun.

Skolen var i begyndelsen noksaa tarvelig. Jeg husker den første dag jeg gif paa commonskolen. Den holdtes paa loftet af et granery tilhørende en tysker ved navn Neef Preiby. Det

var naturligvis en irlænder som var lærer, og da jeg kom hjem var jeg ikke lidet fry, for jeg hadde da allerede lært at regne til 10. Men saa fortalte min bror til vore forældre, at skolelæreren var saa styg til at bande, og da blev det slut med skolegangen der.

Den norske skole i 60-aarene var for det meste omgangs-skole, som holdtes nogle dage hos hver farmer. En ved navn Børe var da lærer, og saa blev det Elling Meierjen. Men saa blev der opført skolehus af graasten en kort mil østenfor Amund Lunde. En af de første lærere der, som jeg kan mindes, var Høierdahl fra Toten. Han var af et heftigt sind. En dag, som vi gif til skolen, mødte vi ved korsveien — som gaar til Gjermund Lommen og Gunder Øst — en mand som hadde kjørt istykker den ene mei paa sin flæde, og han bad de største gutter at hjælpe sig at saa sat istand flæden igjen; og da manden hadde træben og var krøbling, syntes vi synd i ham og hjalp, hvilket tog saa lang tid at vi kom forjent til skolen. Da vi kom til skolehuset turde vi ikke gaa ind, og tænkte at vente til frikvarteret. Men da det var koldt at staa ude saa længe, dristede de største af gutterne sig til at banke paa døren. Dette skulde de dog ikke gjort for læreren kom ud gennem døren som fuglen ud af en Krups kanon og vi affted saa hurtigt som vi kunde springe. Jeg var da liden, saa læreren sprang snart forbi mig, men de andre kunde han ikke naa igjen, saa de sprang fra ham. En tid efter blev nyt skolehus bygget som staaar tæt ved stoppestedet Wilmington Grove Switch, og da fik vi klokker Hansjen til norsk lærer. Han var dengang kirkesanger i Spring Grove.

Hansjen var en begavet mand med gode kundskaper, saa han undertiden forrettede i prestens sted ved begravelser; men han var noget ustadig, og kom sjelden til den bestemte tid skolen skulde begynde.

I begyndelsen af 70-aarene fik distriktet fast ansat skolelæ-

rer baade i norsk og engelsk, nemlig Halvor M. Lee, der var uddannet ved Luther College, Decorah, Iowa. Jeg kommer ihu første gang jeg traf ham. Jeg skulde til skolen og var den første ved skolehuset. Medens jeg stod der og ventede kom det en mand gaaende med stov i den ene haand og et spand i den anden. Han haltede lidt, gik afmaalt og værdigt, tog alt med stor ro. Han hilste og jeg hilste igjen. Saa spurgte han: „Blir du her rundt?“ Jeg svarede ja, og undredest paa hvad han mente. So, han skulde til Torger Haugen efter nøklen til skolehuset, og bad mig om jeg vilde se efter hans madspand medens han var borte. Han talte langsomt, som om han veiede hvert ord, og med en liden smule telemarkisk dialekt. Jeg tænkte, dette maa være en ordensmand som vil vide sine ting i sikkerhed førend han gjør noget, og det viste sig, jeg hadde ret. Det var en meget god lærer, en hædersmand i alle retninger, saa vort venfskab varede for livet. Efter hans død er og blir hans minde bevaret i kjærlig erindring saa længe jeg lever. Ja, mange er de som S. M. Lee har undervist og som mindes denne pligtro mand, der var som en far for de ham betroede børn. Ja mange er de stunder som jeg har tilbragt i S. M. Lees, D. S. Johnsons og Martin Omoths hyggelige hjem, hvor vi har diskutert politik og andre spøragsmaal, som var oppe i tiden, og diskussionen kunde undertiden være noksaa hed; thi vi behandlede temaet baade for og mod.

Halvor M. Lee fik ogsaa oprettet et bibliotek af norske bøger, der bestod i mange aar, og vokste til en 400 bind. Han var altid med i komiteen til at bestille bøger, og var vi da saa uheldige at saa nogen bog, som han fandt ikke egnede sig til et bygdebibliotek, saa blev den brændt eller sendt tilbage. Han var meget omhyggelig i valget af bøger saa ingen ufund literatur kom ind. Saa blev der oprettet en debatforening, og mange er de skarpe hug som Martin Omoth og jeg har givet

S. M. Lee og D. S. Johnson paa disse debatmøder. En afholdsforening blev ogsaa oprettet som hadde sine regelmæssige møder, hvor drikkespøragsmaalet blev grundig drøftet fra alle sider, samt hadde vi en haandskreven avis som blev oplæst paa møderne. Afholdsforeningen er for mange aar siden opløst, men hadde og har endnu sin gavnlige indflydelse.

Paa debatmøderne optraadte undertiden etpar lærde herrer, nemlig L. M. Stenholdt og en P. D. Nger som fortalte os, at vi norsk-amerikanere stod paa et meget lavt kulturtrin. Dette da som nogle minder om de mange hyggelige timer jeg tilbragte sammen med min afdøde ven S. M. Lee og de andre som er nævnt. Saa vil jeg da slutte med et eget rim af Halvor M. Lee.

Sjerte og smerte lad rime sig her;
 har man det første det andet er nær.
 Sorgen hver morgen med solen opstaar,
 ender just ei med det endende aar.

*

Til disse erindringer af min ven Martin S. Dustrud vil jeg tilføie, at jeg mangen gang maatte beundre Halvor M. Lee for hans noble og ædle tankemaade og den ro hvormed han overveiede sit svar paa de forskjellige spøragsmaal som var oppe i tiden. Var han paa et menighedsmøde, og det var sager oppe til behandling som det var delte meninger om, saa kunde vi være ganske sikker paa at meningsforskjellen blev forkastet naar vi hørte S. M. Lee forlange ordet for at sige sin mening. Altid kom han med et godt raad, et forstandigt forslag som det var hold i. Man hørte aldrig noget kjedeligt eller intetfigende i hans taler. Han blev ogsaa meget brugt i townets tjeneste som supervisor og var assessor nogle aar.

Et par aar efter min ankomst til Spring Grove flyttede jeg til town of Wilmington, og kom da til at bo i nærheden af S.

M. Lee, og snart sluttet vi et fortroligt venfskab, som blev livsvarigt.

Martin G. Duftrud omtaler de mange hyggelige stunder han tilbragte i vore hjem. Dertil vil jeg tilføie de mange hyggelige timer som dette firkløver tilbragte i hans forældres hjem, Duftrud. Naar vi kom der saa blev det femte medlem sat til denne diskussionsklub, nemlig Herman, Martins far, som sad inde med mere visdom alene end vi andre tilsammen, undtagen S. M. Lee. Men ikke destomindre søgte vi, mindre lærde, at anstille os som om vi ogsaa vidste noget, saa diskussionen gik under den bedste oplivende smørelse af god mad og kaffe, som Mrs. Duftrud saa mesterlig forstod at tilberede for os.

L. M. Stenholdt, som kom af og til paa vore debatmøder, var en meget begavet mand med en hukommelse som man finder saa af. Han kunde blit et stort lys iblandt os udvandrede, havde han benyttet de gaver og evner som Gud havde udrustet ham med, til det godes tjeneste og at opbygge moral og sædelighed, istedenfor at nedbryde. De fleste af os kjender hans skrifter og ved at de staar under al kritik.

Peder D. Ager kjendte jeg godt fra Norge. Han var født i Sofnedalen, og maatte som ung være med sin far i sfog og mark for at hugge tømmer. Ved hjælp af en noget fjern flegtning fik han ansættelse hos en kjøbmand i Kristiania, som handelsbetjent. Han var da en smuk yngling, besad usædvanlig gode talegaver og skrev en pen haandskrift og havde en kjæfholdning, kort sagt, var udrustet med alle de betingelser som fordres for at være en første klasjes butiksvend. Han blev godt likt af kjøbmanden og steg i gunst hos ham efter som han blev mere og mere kjendt i forretningen, saa alle tegn tydet paa at P. D. Ager havde en lys og god fremtid for sig. Men for at naa et vist maal i livet gjælder det for enhver ung mand at ha udholdenhed, og saa bevare sin sti ren for drif og udsvævelser.

Dette sidste er det vanskeligste at holde for en yngling med gode talegaver og selfabelige anlæg. P. D. Ager faldt da for friftelsen til drif og hvad den medfører af udsvævelser og et letfindigt liv, saa han efter en 3, 4 aars forløb fik affed paa graat papir, som man siger. Nu var han blit som den utro forvalter, der ikke formaadde at grave og skammede sig for at tigge. Saa var det at bruge sine rige evner til at lyve og bedrage, laane og ikke betale, og leve for dagen paa den maade. Det er aldeles utroligt hvorledes han kunde hypnotisere folk med sin veltalenhed saa de laante ham større og mindre summer. Undertiden levede han flot, andre tider var det smalhans; men det meste af tiden var han pent klædt, jærlig naar han paa ukjendte steder skulde opretholde sin værdighed som en rig mands søn.

Engang reiste han ind til Kristiania og gik da til en grosserer, som blandt andet ogsaa handlede med fine likører af alle slags. Han fortalte at han drev landhandleri i sin hjembygd, og bad om at saa se paa varerne og smage paa de spiritusøse drikke. Grosserereren og hans betjente var naturligvis høffligheden selv, viste ham deres varer, og skulde det være dem særdeles kjært at modta ordres fra ham, hvilket Ager ikke netop kunde love da, men fik da se om en tid. For øieblikket havde han da kjøbt det han ønskede; men skulde dog have dette handelshus i erindring. En kort tid efter Ager kom hjem skrev han til dette handelshus efter forskjellige husholdningsvarer, og deriblandt brændevin, som naturligvis var det mest fornødne. Varerne kom og Ager tinget kjøbere til at hente dem fra jernbanestationen og levede da som blommen i et egg saalænge herligheden varede. Sunder fik han til husholdningsartiklerne da han solgte billigt, gav god vegt og nogle drammer atpaa, saa det hele gik som varm kage.

En anden gang kom han til Drammen under det aarlige

markedsstevne som holdtes hvert aar i februar maaned. Han tog da ind paa det flotteste hotel i byen og fortalte, han var søn til en rig lastehandler oppe i en af de skogrige dale, hvem han ventede efter til byen om et par dage, for at sælge et større parti last. Da nu Ager var fint klædt, opførte sig som den rige mands søn og udfoldede hele sin veltalenhed, fattede man ingen mistanke til ham, men trodde han var den han udgav sig for. Han forlangte da af de fineste og kostbareste vine de havde paa hotellet, indbød sine venner, og levede som den rige mand i herlighed og glæde nogle dage. „Men det var da forbiøret saa længe før han far kommer,“ saa han maatte da saa laant lidt penge af kameraterne, til brug for markedsgangen. So det gik fortræffeligt, akkurat efter ønske. Penge fik han laant saa han kunde opretholde sin værdighed naar han var ude, og paa hotellet havde han kredit saa han kunde spille den flotte kavalier. Da nu det meste af markedsugen var gaat, nærmet han sig mere og mere opgjøret, og maatte da finde en udvei til at komme derfra. Medens han nu stod ved vinduet og grundede over sin stilling, fik han je en komme kjørende efter gaden. Der er da far! Ifreg han, og sprang ud for at træffe faderen, som skulde komme med penge til at betale hotelregningen og den anden gjæld han havde stiftet. Men P. D. Ager kom ikke paa hotellet mer. Han søgte et nyt felt for sin virksomhed saa hotelregningen blev ubetalt.

Det lykkedes ham i flere aar at slaa sig igjennem paa den maade — laane og aldrig betale. Til enkelte tider var det ganske smaat med ham, men P. D. Ager tabte ikke modet, da hans store veltalenhed hjalp ham saa det altid blev en udvei.

Men krukken gaar saa længe tilvands, at den tilslut kommer hankeløs op igjen, siger man. P. D. Ager blev saa godt kjendt i by og bygd at det blev mere og mere vanskeligt at opdrive laan, og da en vel kjendt mand i bygden ved navn Gul

Blasferud vilde reise til Amerika, saa fik han overtalt denne til at laane sig reisepenge hid, og skulde han naturligvis snart slaa mynt naar han kom til Amerika, saa Gul skulde saa igjen sine penge med rente og rentesrente, og alt det han havde laant ham før ogiaa. Skjønt Gul Blasferud kjendte altfor godt Ager til at tro paa hans gode løfter, saa var han dog saa venlig at han kjøbte billet til ham og tog ham med sig hid. De kom da til Spring Grove, hvor Ager optog sin gamle virksomhed, men det vilde ikke lykkes for ham her, saa han maatte af og til arbejde for farmerne for at tjene noget til sit livsophold. Under sit ophold her var det han mødte frem paa debatmøderne og fortalte at nord-amerikanerne stod paa et lavt kulturtrin. Selv stod han ikke høit paa moralens trin da han ikke gjorde forskjel paa mit og dit. Nogle lommeure lidt sølv og guldstas tog han fra Ole Halledalen i Spring Grove, men maatte levere dette til marshallen da han indhentede ham paa Blakhammer. Sherifen i Decorah, Iowa, kom engang med en notabel reise ved navn P. D. Ager og satte ind i distriktsfængslet, stod det at læse i en avis derfra.

P. D. Agers liv var rigt paa omiskiftelser, idet han forsøgte noget af hvert. Han var agent for en plante-skole (Nursery), og forsøgte sig som jalgsmænd af andet gods, men alt blot for en kort tid. Han kunde ha penge i lommen en dag, men var dagen efter aldeles bankerot. Det fortælles at han blev gift, men kom snart efter ud for et ulykkestilfælde saa han blev krøbling, og dermed endte hans liv.

Svor mange genier er det vel ikke, som ved drif og udsvævelser er kommet paa afveie, blit til brag eller udfikud, som kunde været til en pryð for samfundet. Andre er komne paa afveie ved paa en lidenskabelig maade at trodse loven. I Krøds-herred, Norge og ligesaa blandt de udvandrede Kryllinger her i landet, lever endnu mindet om en mand i Krøds-herred ved

navn Bjørn Johnsen Leer som var anset for et stort kunstnerisk geni, men som misbrugte sin store begavelse saa han kom paa afveie ved at gjøre falske penge. Et kort uddrag af hans virksomhed tager jeg fra Kryllingsbogen.

Fremgangsmaaden med at trykke falske penge var ganske findrig og vidnet om et betydelig naturligt talent. Først smidde og filte han de nødvendige bogstaver ind i jerstifter og saa banket med disse en kopi i den afglattede tverende paa en træblof, naar han paa denne maade havde faaet et nøjagtigt billede af pengesedlen overstøbte han træet med bly og fik paa denne maade en plade med opstaaende bogstaver, som han senere rensede med en syl. Paa samme maade lavede han ogsaa løvverk og ornamentter til sedlerne. Derefter trykte han de falske sedler paa en almindelig presse. Hans bogtrykkerværte var helt hjemmegjort og bestod af blæk og lampesod samt lim, som han rev paa en flad sten.

Da hans pengetrykkeri først blev opdaget blev han indsat i varetægtsarrest, og dom blev affagt, at han skulde halslægges; men ved kongelig resolution blev straffen formildet til fængselsarbejde — paa kongens naade — altsaa ikke paa livstid, men med udsigt til at komme fri i tilfælde af god opførsel.

Men allerede før denne dom blev affagt havde Bjørn rømt fra arresten og var høsten 1809 kommet hjem, hvor han byggede sig en hytte oppe i fjeldet. Der fordrev han tiden med at dyrke sin kunst igjen, at gjøre pengesedler. Dog af frygt for at bli opdaget og efter advarsel hjemmefra, lod han denne hytte gaa op i luer og drog til en ensommere skogtraakt i Leer skog, hvor han grov sig en hule i en jordbakke og indrettet sig bolig og verksted. Der drev han usforstyrret sit haandværk til ud paa vaaren 1810, da han blev paagrebet igjen. I den forløbne tid skal han ha forfærdiget pengesedler til et beløb af omtrent 2,000 rigsdaler, og de var saa godt eftergjort at kun kyndige

folk kunde skjelne dem fra de egte. En hel del sedler var ogsaa kommet i omløb, men hvor mange, blev aldrig oplyst.

Bjørn blev da i henhold til den tidligere dom uden videre indsat i Akershus fængsel hvor han maatte sitte til sin død. I 1832 blev der indgivet andragende til kongen om hans løsladelse, men det blev afslaaet med den begrundelse, at Bjørn Johnsen maatte anses som en farlig person, som drev falskmintneri ganske fabrikmæssigt.

Det fortælles at pengesedlerne var saa godt eftergjort, at end ikke forenskriveren kunde skjelne de egte fra de uegte, og idet han tænkte paa gjerningen sa han i retten: „Dette var slet gjort Bjørn.“ Bjørn svarede: „Det er ikke slet gjort, hr. forenskriver, men ilde betænkt.“ Det fortælles ogsaa at kongen lod prøve ham ved at lade ham gjøre en tidalerjeddel, og kongen udtalte sin beklagelse over saa rige edners misbrug. Endvidere berettes at han gjorde et ur som han havde tænkt at forære kongen eller dronningen, og som kunde gaa aar og dag — et aar og seks uger — uden at trækkes. Da Bjørn døde kunde ingen trække det, og uret med den findrige mekanisme forsvandt, medens Bjørns minde lever som et kunstnerisk geni paa afveie. (Fortsættes.)

Ældre og yngre slekter fra Tunhovd, Numedal.

Tildels i Norge og tildels i Amerika.

Herbjørn S. Strøm.

IV.

Om gaarden Hytta. I slutningen av 18de aarhundrede og fremover bodde der paa Hytta en mand ved navn Knud. Han var fra Børgen i Skurdalen. Hans hustru hette Sigri og var fra Ruskedalen. Jeg har ikke hørt om at de hadde nogen sønner, men de hadde fire døtre, nemlig Barbro, gift med

Rnuddt Sønstegaard; Margit, gift med Nils Lillegaard; Jorand, gift med Rittil Lillegaard; og Ingrid, gift med Ole Øvre Sagen. Disse er alle omtalt før, i denne beretning.

Rnuddt Snytta døde som ganske ung mand. Hans enke, Sigrid, blev senere gift igjen med Ole Kristiansen, tror han var fra Dokken i Nesbygden. Ole og Sigrid Snytta fik ikke flere børn end en datter ved navn Guri, som blev gift med Kristian Levorjen. Han var ogsaa fra Dokken i Nesbygden, men blev boende paa Snytta.

Gamle Ole Snytta døde i 1860-aarene, men hans enke levde til 1878 og opnaadde den høie alder av 97 aar. Hun hadde været en kraftig og haardsør kvinde av det gode, gamle slags.

Kristian og Guri blev boende paa Snytta til deres død. De hadde vist flere barn, men jeg vet kun om fire av dem, nemlig Ole, som døde da han var henimot voksen; Sigri, som var gift i Kristiania, men er død for mange aar siden; Margit, gift med Kristian D. Sønstegaard, og bosat i nedre Brevig; og Levor, som blev boende paa Snytta.

Levor Snytta blev gift med en datter til Rnuddt Skarpaasen i Nore. Hun er død for mange aar siden, og efterlot sig mand og otte barn: Kristian, Ole, Thorsten, Levor, Birgit, Guri, Margit og Rnuddt.

Kristian var i mange aar politibetjent i Kristiania, men skal nu være hos sin far i Lunhøvd. Ole har gaat igjennem underofficersskolen. Rnuddt kom til Amerika i 1890-aarene, er gift og driver som farmer ved Dunseith, Rolette County, N. Dak. Levor kom til Amerika i 1910, og Thosten kom over i 1911. Deres søster Birgit var gift paa Nes, men i 1910 kom ogsaa de til Amerika. Disse tre sidste er alle bosatte ved Vatrum, Sask., Canada, hvor de har tat sig land. Guri, gift med Galvor Sagen, er før omtalt. Margit, som i mange aar har været

hjemme og styret huset for sin far, skal efter sigende nylig være gift med enkemanden Einar Rotegaard.

Levor Snytta er nu henimot 70 aar gammel og maa vel snart overlate gaarden til nogen av sine sønner. Han har været en kraftig og driftig arbeidsmand. Han er en av disse, som hadde et godt „haandlag“. Han kunde smie, tømre, snekke, mure fforstener, og gjøre næsten hvadsomhelst. Til at bygge baater og prammer var han en hel mester, og har bygget mange av dem. Han har ogsaa hat et ganske simpelt og enkelt fiskeutflætningsanlæg, og har i mange aar solgt fiskeyngel i tuienvis. Ved ROUNGSOJET har han fanget mangen en vakker fjeldørret. Han har opdrat en stor barneflokk men har klart sig igjennem nok saa bra.

Nedre Sagen var et av de mindre bruk i bygden, og det var derpaa nok saa strævsomt og vanskelig at nære og flæde en familie. Der kunde vel fødes en tre fuer og nogen smaafreatur og avles etpar tønner byg, litt poteter. Men ofte frøs bygget bort, ja det blev bare halm.

Den første, som jeg har hørt om, som bodde i Nedre Sagen, var en mand ved navn Nsle Engebretsen. Han skulde være kommet fra Hallingdal etsteds, og var en stor og kraftig mand. Han hadde været med i krigen 1808—14 og hadde været en officer i armeen. Hans hustru hette Turi, men det vites ikke hvor hun var fra. De blev boende i Sagen til deres død.

Nsle og Turi Nedre Sagen hadde tre barn, Engebret, Anne og Margit. Anne blev gift og bodde paa Nes i Hallingdal, men jeg tror ikke hun efterlot sig nogen barn. Margit døde i 40-aarene og efterlot sig en datter Kari, som blev gift med Goe S. Heggefet i Dagalien og kom senere til at bo i Narverudjordet i Dagalien. Goe er død for mange aar siden. Kari døde den 3dje juni 1912, 77½ aar gammel. De hadde bare en datter Kari, som er gift med Thore Knulsen Svammen.

Disse bor i Narverudjordet i Dagalien. De har blot en søn, Anulf, og itaar sig nok saa godt.

Engebret Aslesen Nedre Hagen er født i 1813 og blev omkring 1840 gift med piken Sigri Gjermundsdatter Zian, fra Opdal i Numedal. Hun var søster til Gisle Zian. De bosatte sig i Nedre Hagen, hvor de med meget stræv opdrog en flok av fem barn, nemlig Asle, som døde i barndommen, Engebret, Sven, Turi og Asle. Alle disse kom fra tid til anden til Amerika. Tilfaldt kom ogsaa forældrene over, men mere derom senere.

Gjermund Engebretsen Hagen, født antagelig i 1843, kom i 1868 til Amerika. Han kom først til Clayton County, Iowa, og opholdt sig der en tre aars tid, og blev der gift med piken Oline Ellingsdatter Rlype, fra Ruffedalen i Hallingdal. I 1871 bosatte de sig paa land ved Ruthven, Palo Alto County, Iowa, og drev der farming i mange aar. Omfider folgte de farmen og flytted til Elgin i Fayette County, og kjøpte der hus i byen og drev en handelsforretning nogen aar. Siden flytted de til Polk County, Minn., og drev i nærheten av Fosston med farming i flere aar. I 1909 eller 1910 flytted de tilbage til Elgin igjen og har siden bodd der. De har hus i byen og et stykke land i utkanten og lever nok saa bra. De hadde tre barn, to døtre og en søn, som voksede op. En av døtrene, Selina, er gift og bor paa deres gamle farm ved Fosston, Minn. Deres anden datter Kristina er gift og bor i Elgin, Iowa, og har flere barn. Deres eneste søn Emil døde av tæring i 1911, da han var henimot voksen, til stor sorg for hans forældre og søfende.

Engebret Engebretsen Hagen, født i 1845 blev gift i Norge, med piken Ingeborg Syversdatter Avenrud, fra Vikagrønden i Nore. De kom til Amerika i 1867 og bosatte sig i Clayton County, Iowa. Heldt siden de kom til Amerika var Engebret

daarlig med helsen og han døde allerede i 1871 eller 1872, efterladende sig enke og tre smaa piker. Hans enke, Ingeborg, reiste straks efter med sine barn til Syd Dakota. Der blev hun senere gift med Gunder Johnson, ved Worthing, Lincoln Co., men skal nu nylig være blit enke igjen. Om de barn, hun hadde i sit ægteskap med Engebret Hagen, har jeg hørt, at Nettie den yngste, skal være død. Sigri, den næst yngste, skal drive en god handelsforretning i Lennox, Lincoln County, S. D. Og Seline, den ældste, skal leve paa farm i Syd Dakota etsteds og være i velstand.

Sven Engebretsen Hagen var født den 27de december 1849 og kom til Amerika 1870. Han kom først til Clayton County, Iowa, hvor han opholdt sig i otte aar. Vaaren 1878 reiste han i følge med flere fra Clayton County til Red River dalen og tok homestead-land nogen mil nord for det sted hvor byen Hillsboro senere blev anlagt. Hans forældre og bror Asle, som da for nogen aar siden var kommet fra Norge, kom om vaaren 1879 og tok sig land i nærheten av det land sønnen hadde tat. Da Sven hadde faat proved up sit homestead, byttet han det bort i en anden landdpart, som laa side om side med hans fars land. De bodde da sammen og han arbeidet da baade sit eget og sin fars land. Sven var daarlig med helsen i flere aar, og da han saavidt hadde faat op skikkelige hus og faat farmen i nogenlunde god stand, saa døde han ugift den 3dje august 1884, 35 aar gammel. Sven E. Hagen var en meget fin, godslig og omgjengelig mand. Han blev efter sin bortgang dypt og længe savnet i nabolaget og allermeest av sine gamle forældre.

Turi Engebretsdatter Hagen kom med sine forældre til Amerika i 1873, og opholdt sig da hos sin bror Gjermund i Palo Alto County, Iowa. Der blev hun gift med en amerikaner ved navn Ed La Bar. Om nogen aar kom de til Traill county, N. Dak., og kjøpte land i nærheten av hendes fars farm, hvor

de bygget op en pen farm, hvorpaa de bodde i mange aar, indtil de i 1914 flyttet til California. De har to sønner og to døtre. Albert La Var er gift med Mijs D. Lee og de bor i Kalispell, Mont. Sam er i Bottineau County, N. Dak. Carrie, gift med Klaus Lee, bor i Bottineau county. Clara, den yngste, er hos forældrene i California.

Asle Engebretsen Hagen er født i 1857. Han kom med sine forældre til Amerika i 1873, først til Clayton County i Iowa, men rejste straks til sin bror Gjermund i Palo Alto County, hvor han opholdt sig i seks aar, indtil han om vaaren i 1879 med sine forældre rejste til Traill County, N. Dak. og tok sig homestead-land i nærheten av sin bror Sven, og begyndte med farming.

I 1888 blev han gift med piken Annelina L. N. Bergström fra Ruthven, Palo Alto County, en meget intelligent dame. Hun var utdannet til lærerinde og hadde holdt skole i flere aar. Han kjøpte da landet av sin far, og hans forældre blev da boende hos ham, hvor de nød det kjærligste tilsyn og den omhyggeligste pleie til deres død. For det første hadde de nok ogsaa nybyggerlivets besværligheter at kjæmpe med. Men baade Mr. og Mrs. Engebretsen var flinke og driftige folk. Saa vandt de med tiden over det og vedblev efterhaanden at gaa frem i velstand. Fra tid til anden har de kjøpt mere og mere land, saa de tilslut fik en meget stor farm. De vedblev dog at bo paa deres gamle homestead farm, indtil de for nogen aar siden ogsaa kjøpte en meget god farm beliggende ind til elven og nær byen Hillsboro. Der har de nylig bygget et stort, pent og kostbart hus. De driver selv begge sine farme. Saaledes er Asle Engebretsen (Hagen) nu eier av 830 acres værdifuldt land, og er kanske med undtagelse av Sven N. Sønstegaard ved Evansville, Minn., nu den mest velstaaende tunhøvding i Amerika, som er født i Tunhøvd.

Mr. og Mrs. Engebretsen har i deres ektefabelige familie hat fem barn, nemlig, Alvine, født i 1890; Irvin, født i 1893; Alice, født i 1896; Mabel, født 1899, døde i 1900; Lawrence, født 1904. Alle har faat god skolegang. Alvine er utdannet til lærerinde og har holdt skole i flere aar. Irvin har været paa St. Olaf College i Northfield, Minn., og paa Park Region College iergus Falls, men er for tiden hjemme. Alice har gaat paa domestic science eller husholdnings-skole. Lawrence gaar paa høiskolen i Hillsboro.

Engebretsens er gjestfrie og hyggelige folk, har et pent og godt hjem og er hædersfolk i enhver henseende.

Saa litt mere om gamle Hagenfolkene.

Som før bemerket, bodde Engebret og Sigri i Nordre Hagen i Tunhøvd, hvor de med meget stræv opdrog deres barneskole. Ved deres sønners hjælp kom de i 1873 til Amerika. De var da allerede gamle folk og tænkte vist ikke paa at kunne erhverve sig nogen formue her, men stolede paa at deres barn vilde forsørge dem til deres død, og deri blev de heller ikke skuffet.

De kom først til deres ældste søn Gjermund, som da var farmer i Palo Alto County, Iowa. Der blev de i seks aar. Vaaren i 1879 kom de i følge med deres yngste søn Asle, til Traill County, N. Dak., og tok sig homestead-land ved siden av deres søn Asles land og i nærheten av deres søn Svens hjem. De gamle gjorde ikke stort mer paa landet end at oppfylde lovens krav ved at bo paa det. Arbeidet overlot de sine sønner. Nybyggerlivets besværlighet fik de dog føle. Da deres søn Sven, som ikke var gift, døde i 1884, tilfaldt forældrene det som han efterlot sig. Gamle Engebret blev da eier av 320 acres land tillikemed hester og maskineri, og hadde da en eiendom av større værd end den bedste gaard i Tunhøvd. Saa forunderlig kan det somme tider skikke sig.

De gamle satte nu ikke større pris paa alt dette. De sørget dypt over tapet av deres kjære søn. De var stille og gudfrygtige folk og tok alt med ro, som en Guds tilskikkelse. Gud da anjaa, de ikke trængte til sit livsophold, delte de straks ut til deres barn. De fik bli rolig hos sin søn Asle til deres død. Og det kan siges, at han forsørget sine forældre som en bra søn, og baade han og hans forstandige hustru har al ære derav. Gamle Sagafolket fik det godt paa deres gamle dage.

Gamle Engebret Aslesen Hagen var født paa nedre Hagen i Tunhovd, den 4de mars 1813 og døde den 26de februar 1889, i en alder av 76 aar. Hans hustru Sigri Gjermundsdatter var født paa gaarden Dian i Opdal i 1814 og døde i 1896, 82 aar gammel. De ligger begge begravne paa St. Olaf menighets kirkegaard i Traill County. De hadde været trofaste medlemmer av denne menighet siden de kom til Nord Dakota.

Jeg hadde kjendt gamle Sagafolkene fra den tid jeg kan huske tilbake. De og mine forældre var naboer og gode venner og omgiffes meget med hverandre. De var saa at sige andelige brødre og søstre i kampen for tilværelsen og mot armoden. Jeg har mange kjære men ogsaa vemodige minder om omgangen med disse folk i mine jmaagutdage. De var altid saa snille og venlige mot mig. Deres maate at være paa var lifesom noget saa hjertelig godt og troværdig, som vakte agtelse og tillid til dem, og en følte at de vilde en bare godt. Med glæde og i taknemmelig erindring legger jeg denne lille frans her til deres kjære minde.

Da Engebret Hagen i 1869 maatte forlate Nedre Hagen, kom Ole S. Halsetre fra Dagalien med familie og bosatte sig der. Hans hustru het Margit. De blev da boende i Nedre Hagen. Ole er død for endel aar siden, men saavidt vites lever hans kone der endnu. De hadde to sønner, Halvar og Peder, og fem eller seks døtre. Halvar bor i Øvre Hagen, som før

omtalt. Peder kjøpte Nedre Hagen av sine forældre og bor der. Han er gift med en datter av Syver Nasen og de har flere barn.

I en ny plads, bygget nederst i søndre Lillegaardjordet bor Ole, søn av Engebret Lian; han er skomaker. Hans hustru er fra øvre Heggelien i Nore. De har flere barn. Ole driver sit skomakerhaandverk og de lever nogenlunde bra.

Nedre Brevig. — Dpefter dalsføret, i skoglierne paa nord-siden av Paalsbu fjorden, ligger der flere større og mindre eiendomme eller bruk, som kaldtes Pladsene. De første man kommer til er nedre og øvre Brevig.

Nedre Brevig er en ganske god eiendom, og folket levet i almindelighet bra der. Det er vist et gammelt sted, og hadde hat flere eiere. Den første jeg vet om, som bodde der, var gamle Ole D. Brevig. Han var fra Barmaaker i Sol, Hallingdal, og var kommet til Brevig antagelig i 1800 eller 1805. Hans hustru var Ambjør Olsdatter Nord-Moen, fra Ruffedalen. Hendes søstre var Mari, gift med John Øvre Brevig, og Kari gift med Herbjørn S. Strømmen, og en søster (gamle Sigri) som ikke var gift. Ole og Ambjør blev boende i Brevig til deres død. Ole døde i en høi alder i 50-aarene. Hustruen var død mange aar før.

Ole og Ambjør Brevig hadde tre barn, en datter som het Guri, og to sønner som begge het Ole. Den ældste av dem blev boende i Øvre Hagen i Tunhovd, og er før omtalt. Datteren Guri blev gift med Ole Herlgulsgaard i Nore Ziegaardene. De er begge døde for lang tid siden og efterlot ingen barn.

Ole den yngre kjøpte Nedre Brevig av sin far og bosatte sig der. I 1841 blev han gift med piken Kari, datter av Ole og Birgit Høva paa Nes i Hallingdal. Hendes søskende var Sven og Erik Høva, Ole Myre, Ingeborg Støen, Birgit og Barbro Onsgaard. Den førstnevnte Sven Høva blev en meget rik mand.

Ole og Kari blev boende i Nedre Brevig, men hun blev ikke nogen ret gammel kone. Hun døde i 1850-aarene. Hun efterlot sig fire barn, nemlig Ole, Birgit, Ole og Sven. En datter Ambjør var død før. Det var fire av navnet Ole paa en og samme tid i denne familie. Gamle bedstefar hette Ole, manden hette Ole og to av sønnerne hadde samme navn. Saa blev det „gamle Ole“, „Sjøl Ole“, og Store Ole og Besle Ole, og saaledes blev der ingen navneforvirring blandt alle Olerne. Datteren Birgit Brevig, som blev gift med Nils Sønstegaard, er før omtalt i disse skisser.

Den ældste bror, Store-Ole, var en oppbakt gut, flink til at læse, og hadde let for at lære. Dertil var han stille og sagtommodig, saa det viste sig straks at han var stiftet til at bli skolelærer. Vinteren efter han var konfirmeret gif han en tid paa skole hos kirkesanger Olsen paa Nes, og begyndte straks at holde skole. Siden kom han ind paa lærerseminariet paa Notodden og fik fuld utdannelse til skolelærer og kirkesanger. Han virket da først en tid som lærer i Vikagrænden i Nore. Siden blev han ansat som lærer i Dagalien, Skurdalen, Tunhøvd skolefreds, hvor han virket som lærer i ti aar.

Om vaaren 1867 blev O. O. Brevig egteviet med piken Sjørgine Knudsdatter Enderud i Dagalien. De kjøpte pladsen Nedre Lian i Tunhøvd, hvor de bodde indtil han i 1873 blev ansat som lærer i Røllag i Numedal. Der virket han som lærer 32 aar, indtil han i 1905, paa grund av sykkelighet, maatte lægge ned skolearbeidet. I 1878 kjøpte han gaarden Gylte i Røllag og bodde der til sin død. Lærer Ole O. Brevig var født den 31te mars 1942 og døde den 5te april 1914, i en alder av 72 aar. Han hadde været en meget dygtig skolelærer, en alvorlig kristen og hjertegod mand. I Amerika er der mange, som har sittet paa hans skolebænk og har ham i kjærlig og taknemmelig erindring.

Brevigs hustru Sjørgine er født i 1845. Hun lever, saavidt vites endnu. Hun har været en søm og sympatisk kvinde, en strøvsom og kjærlig hustru og mor. I deres egteskap har de hat tolv barn, fire sønner og otte døtre: Olaf, Knudt, Paul og Ole; Kari, Maria, Ambjør og Sjørand (begge døde), Birgit, Anna, Elija og Ingeborg. Olaf Brevig bestyrer Begglis handelsforening. Knudt er gift og har handelsforretning paa Fosfan i Røllag. Paul Brevig er gift og bor paa farsgaarden Gylte. Ole er død. Døtrene er bortgifte til forskjellige steder. Bare en av dette store søskendslag er kommet til Amerika, nemlig Kari. Hun er gift med Erik Bergan fra Røllag. De bor paa en pen farm i nærheten av Wendell, Grant County, Minn. De har flere barn og lever bra.

Ole O. Brevig den yngre, eller Besle-Ole, er født den 23de november 1844. I ungdommen var han for det meste hjemme og hjalp sin far med gaardsbruket. I 1870 blev han egteviet til piken Turine Knudsdatter Enderud i Dagalien. Han kjøpte da Brevig av sin far og bodde der indtil han i 1875 med familie utvandret til Amerika. Efter en heldig overreise kom de til Starbuck, Pope County, Minn., hvor Mrs. Brevigs forældre og hendes to brødre Paul og Conrad (Gaarder), som var kommet over nogen aar før, var bojatte. Mrs. Brevigs farbror Paul Kleiven, gift med Kristi Kleiven i Røllag, bodde der i nærheten, men de hadde allerede været der i flere aar, saa de var kommet i god stilling.

Da Ole Brevig med familie kom til Starbuck var det i græshoppetiden, saa at alt saa daarlig og mistrogtig ut, saa de var ikke meget glade over at de var kommet til Amerika. De hadde dog litt penge med fra Norge, som de klare sig igjennem med for det første. De fik fat paa 80 acres land og fik op noget til hus, saavidt de kunde hjerpe sig, men det manglet baade hester og redskaper. Om de fik oppbrækket og indjaadd

litt, saa tof græshopperne avlingen førend den blev moden, i de tre paafølgende aar. Et held var det dog, at i nærheten var det endel „sluer“ med godt høiland, saa de litt efter litt fik avlet sig op endel kreatur. Saaledes slet de sig med sterk stræb igjennem, men de fik nok for alvor prøve nybyggerlivets besværligheter.

Da græshoppeplagen var over blev det efterhaanden bedre. De fik sig hester, eller kanske det var okser for det første, og litt til redskaper, fik arbeidet op landet, saa de fik avlinger og fik bygget sig et godt hus. Børnene vokste til, saa de blev til hjælp, og det værste stræb var overstaat. De har fra tid til anden kjøpt til mere land, saa de nu har en ganske stor og god farm og er i en noksaa god stilling. Mr. og Mrs. Brevig har arbeidet tro og haardt. Nu er de gamle og utslitt og maa snart lægge op. Det er godt at vite, at de efter livets haarde stræb har overslødige av midler til et sorgfrit utkomme og endda noget tilovers.

De har i deres egteskap hat ni barn, to sønner og syv døtre: Carrie, Maria, Amalia, Pauline, Julia, Kristine, Beline, Olaf og Knudt. Mange av dem reiste til Nord Dakota og tof sig land. Kari er gift med Nils Hendrickson, ved Shebenne, N. Dak. De har flere barn. Maria er gift med Fred Johnson og bor ved Hinsdale, Mont. Amalia hadde land i McCane county, N. Dak. Olaf og en av pikerne tof land ved Angie i Williams county, N. Dak., hvor hun blev gift. Om Olaf er gift og bor der nu, vet jeg ikke. Knudt og Beline har været hjemme hos forældrene. Om de andre to piker har jeg ingen underretning. Jeg beklager at det ikke har lyktes mig at faa en mere fuldstændig underretning om Ole og Turine Brevigs mange barn.

Even D. Brevig er født den 12te november 1847 i Nedre Brevig i Lunhøvd, og er oppvokset der. I 1875 kom han i føl-

ge med sin bror Ole til Amerika. Han opholdt sig i nogen aar ved Starbuck, Minn., og en sommer ved Hillsboro, N. Dak. Om vaaren 1883 reiste han i følge med flere til Eddy county, N. Dak. og tof sig homestead i nærheten av byen Cheyenne, og har siden bodd der. Da han ikke er gift, har han for det meste hat landet bortrentet, men har allikevel bodd paa det. I 1910 gjorde han en tur til Norge, og var der et helt aar. Da han kom tilbake bosatte han sig paa sin farm igjen, og bor der vist endnu. Han er eier av en god farm og er godt stillet.

Det er før nævnt, at gamle Ole D. Brevig blev enkemand i 50-aarene. Om endel aar derefter blev han gift igjen med piken Kari Herbjørnsdatter Lian, eller Strømmene. Han kjøpte da pladsen Strømmene og de bosatte sig der. Der døde gamle Ole Brevig i 1883, 74 aar gammel. Han var født i 1809. Han efterlot sig enken med tre smaa piker, med intet at leve av. Ved hendes brødrøs hjælp kom hun med sine tre smaapiker, Kari, Kristine og Ambjør, over til Amerika i 1885. Hun kom til Hillsboro, N. Dak., hvor hun blandt kjendte folk opholdt sig indtil hun i 1877 reiste til Cavalier County, N. Dak. og tof sig homestead-land, og har siden bodd der. Hendes to søstre, Kari og Ambjør, reiste ogsaa til Cavalier county, og blev begge gifte. Kari blev gift med en Edward Olson og bor tolv mil vest fra Langdon, N. D. Ambjør og hendes mand var en tid i Langdon, men skal nu være i Winnipeg, Canada.

Kristine blev gift med Knudt Jacobsen fra Skurdalen. De bodde først i Hillsboro, hvor han nogen aar drev med vognmandsforretning. I 1890 reiste de vestover og bosatte sig paa homestead land ved Marbas i Bottineau County, hvor de siden har bodd. Knudt Jacobsen er en dygtig og drivendes mand. De har en god farm og et pent hjem og staar sig godt. De har seks barn, nemlig, Beatrice, Clayton, Jacob, Oline, Lillman og Kenneth, som alle er velkafte, friske og raske.

Da Ole D. Brevig den yngre i 1875 reiste til Amerika, fulgte han Nedre Brevig til Goe Smette fra Dagalien. Siden hadde det vist flere eiere. Omfider kjøpte Kristian D. Sønste-gaard Nedre Brevig og bosatte sig der. Han var da gift med Margit Kristiansdatter Gyttå. De var begge drivendes folk og har gjort det godt. De har bygget op ny hus baade hjemme og paa sateren og har forbedret gaarden i betydelig grad. De har hat en stor barneflokk, hvorav flere nu er voksne og nogen gifte. En av deres døtre, Guri, tror jeg hun heter, blev i 1912 gift med Lars G. Aspedokken, som da var i Norge paa besøk. De er bosatte ved Donalds, Alberta, Canada. (Fortsættes.)

De første aar ved St. Olaf College.

Mrs. Anna E. Mohn.

III.

Da St. Olaf School var kommen igang i midlertidigt lokale, var det vanskeligste igjen, det at samle midler til permanent hjem for skolen. Pastor Muus og pastor Quammen arbeidet utrættelig i sine forskjellige menigheder for denne sag, og det gik godt. Pastor M. D. Bøckman kom om sommeren 1875 fra Norge, som pastor Muus's hjelpeprest, og blev ogsaa til hjælp i denne henseende. Menighederne i Goodhue County, som gav mest, baade hvad midler og grundleggere angik, kan med rette kaldes St. Olaf Colleges moder. Ved instændig, ja ofte stræng opmuntring af deres prest abonnerte de fra \$100 til \$500, efter omstændighed, men de fik ogsaa det aar de bygget St. Olavs hovedbygning et krunaar, som de aldrig før hadde set make til, og maasse heller ikke siden. Det blev ligesom givet dem igjen og, som det blev sagt, blev dem ikke til tab. Der var det andet aar megen spekulation om hvor skolen skulde anlægges, permanent. Det sted i nord for St. Olaf avenue nær

Milwaukee banen, hvor Harald Thorson senere bygget sit hus, var paatænkt, ligeledes der hvor Odd Fellows Home nu er beliggende, men ingen af disse var helt tilfredsstillende. Det var vist den første vinter af skolens tilværelse at Harald Thorson og prof. Reque, paa veien ind til Northfield fra Christiania settlementet fik den ide at undersøge høiene vestenfor byen, om disse muligens kunde ha fordele ligeoverfor de andre steder, for anleggelse af skolen. Der var ingen vei derop saa de maatte binde sine heste ved Mr. Michels hus og spasere derop i sneen. De fandt udsigten glimrende og mulighederne for en collegegrund fordelagtige. De syntes nok dengang at det var noget langt fra byen, men det kan vist alligevel siges at det indtrykket dengang fik af stedet blev afgjørende for skolens beliggenhed.

Trusteerne for skolen hadde ofte møder i den tid. Der var meget som skulde afgjøres. De var gjæve mænd disse første, som hadde faat til opgave at lægge grund for St. Olaf College. Enhver ved, naar man skal bygge hvor nødvendigt det er at der lægges den rette grundvold, og den ros maa disse mænd ha til eftermæle, at de var tro i sit kald. Deres navne var Ole Finseth, Anders Finseth, Knudt Haugen, Hans Veistermo, Osmund Osmundson, Syver Besledal og Anders L. Brandvold.

Uagtet der var kun 44 elever dette aar, gik skolen sin vante gang. Luition, som var skolens egentlige indtægt var op til \$40 dette aar og det var maasse en grund til elevernes formindskede antal. Næste aar da den gik ned til \$30 igjen fik de 60 elever. Miss Jiff forsynte skolen med piano de første aar og var flink til at instruere, baade i sang og musikk. En Mr. Mulliken, student ved Carleton College, underviste ogsaa nogle timer om ugen i et eller flere fag; han har senere været lærer ved et Business College i Minneapolis.

Et sangkor blev organiseret ved begyndelsen af dette skoleaar, bestaaende af elever ved skolen og unge mænd og kvinder

i menigheden. Dets leder var Rasmus Støve, ogsaa en af skolens elever. Menigheden kjøbte et Ekstet Organ til hjælp ved gudstjenesten; den første organist var Mons Baker, en norsk student ved Carleton College, Minn. Den næste var Miss Marie Baker, nu Mrs. Baardsen i Alexandria, Minn. Da det nærmet sig til jul, den første i skolens historie, var det om at gjøre at skaffe lidt underholdning for de elever som ikke kunde reise hjem til høitiden. Ved Luther College samlede man altid ved den anledning ved et fælles juletræ, og denne vakre fik blev ogsaa indført her. Jeg kan ikke huske mere end en jul, da man for sparsommeligheds skyld indførte et substituut for juletræet. Dette viste sig saa utilfredsstillende, at det blev aldrig mere forsøgt. Hvis man maatte spare, saa maatte det bli paa andre ting. Juletræet maatte være fast ansat. Men det var om den første jul ved St. Olaf jeg skulde her fortælle. Et lidet juletræ blev kjøbt og pyntet og et forsøg blev gjort paa at anskaffe en liden gave til hver af eleverne, men fordelt paa flere og med saa penge at disponere over, blev det saa lidet til hver, at det var næsten ikke noget at byde paa til jul. En hyggelig aften hadde vi dog, lærere og elever, i skolebygningen. Jeg maa tillade mig at nævne, at vi fik af eleverne denne jul et illustreret motto (de var dengang paa mode) med følgende indskrift: „The Lord Shall Preserve Thee From All Evil“. Vi satte dengang, og altid større pris paa denne gave, med sin stille, opmuntrende indflydelse i vort hjem, end om den hadde været af langt større pengeverdi.

Det blev mere og mere anerkjendt, at høien vestenfor byen var det sted hvor skolen burde anlægges, og underhandlinger med eieren, Mr. Cutler, blev sat igang. Men det var ikke fuldt afgjort før i juni 1876, da de fleste af dem som var mest interesseret, var paa veien til synodemødet i Decorah, Iowa. Da vi kom til Austin var der et telegram til Harald Thorson ifra

dennes bogholder om at Mr. Cutler var der og vilde straks faa rede paa enten de vilde kjøbe landet eller ei. Der blev der da en hastig raadslagning og et svartelegram sendt, bemyndigende udbetaling af den sum penge som vilde sikre kjøb af landet. Det blev sagt, at katolikerne i byen ogsaa ønskede at kjøbe, ialfald en del af landet til begravellesplads. Papirerne angiver den 16de juni 1876 som den tid St. Olaf blev eier af de 20 acres land, før tilhørende Mr. Cutler, samtidig blev affluttet kjøb af 10 acres til af Mr. Lamphier.

Med hensyn til beliggenheden var St. Olaf folkene allerede dengang begejstret. Urskogen, med mosquitoes, og woodticks, forsvandt for indbildningen, og mulighederne af den ophøiede vakre grund med bygninger og parkanlæg blev fremtrædende. Andre syntes det var for langt fra byen, men gamle Dr. Coon udtalte vist de flestes mening naar han et par aar senere sa: „Da jeg hørte om hvor I vilde anlægge skolen syntes jeg at I tog storligen fejl, men nu indser jeg at det norske folk er langsynt.“

Det vilde nok ta lang tid, mange penge og møisommeligt arbejde til at omdanne St. Olafs grund til et rigtig behageligt sted. Men den vederkvægende friske luft, den storartede udsigt, og de deilige store træer, var der at begynde med. Det blev snart en yndet spajsergang op til St. Olaf høien naar tid og leilighed tillod det.

(Mere.)

En lur bonde.

Av N. S—g.

Der er endnu ganske vist mange av Sambands læsere, især valdriser, som let vil erindre den vrang, lure bonde, som hette Selge —. Han var saa at si, navngjeten over hele Baldris. Han er nu ikke mere, men hans minde er dog ikke glemt av de

fleste. De som var hans naboer i hans grænd, hvor han bodde, mindes ham godt. Ligeledes de mange tjenere av begge fjøn, som tjente hos ham mens han var gaardbruger. Alle av disse som endnu lever har ikke tabt ham av minde, enten det er for det gode han beviste mot sine medmennesker eller for de flette handlinger som ogsaa kunde komme tilsynne i hans liv og vandel. Dette faar læseren selv bedømme. Nok er det, han var altid betragtet som en vrang bonde. Det han vilde, det vilde han, og ingen kunde hverken loffe eller true ham til noget andet. Han var meget velstaaende og var eier av en av de bedste gaarde i bygden. Sin gaard røgtede han med sjelden dygtighet og gif derfor stedse frem i velstand og økonomisk velbære, saa at han ved sin død efterlot sig meget verdens gods, som han hadde testamenteret til sine nærmeste paarørende.

I sit egteskap hadde han ingen børn, men i sin virksomhet saalænge han var gaardbruger pleiet han at ta til sig pleiebørn, helst fattige, uegte børn. Disse var som regel guttebørn og skulde tjene ham som vjergutter naar de voksede op. Disse ynglinger forsøkte han vist, som han selv trodde, at opdra paa bedste maate i tugt og Herrens formaning, som om de hadde været hans egne, men med den forskjel at han undertiden var strengere mot dem end folk i almindelighet var mot sine børn. Det var vitterligt at han ofte tugtet dem meget ubarmhertigt, saa gamle folk sa ofte om bondens børneopdragelse: de tugter vist børn bedjt, som ingen børn har. Bonden tænkte nok heri at gjøre en barmhertighetsgjerning, saa folk i almindelighet skulde se op til ham som en far. I en vis forstand gjorde han dette, ti det kom i mange tilfælder vel med at disse fattige stakler fik bo i et godt hjem, hvor de ikke led nogen mangel for det daglige livs ophold. Om det saa undertiden kunde vankel litt ekstra tugt, saa vilde kanske alt det øvrige gode de nød i sit pleiehjem opveie det hele. Det var kanske noget i det, naar

denne bonde saa ofte ja: det maa nu altid nogen forbarme sig over saadanne fattigbørn ogsaa, saa de faar mat og klær og fornemmelig en god, kristelig opdragelse.

Dette sidste tvilede folk flest paa endel, om saa disse børn kom til at ligne paa sin pleiefar i et og alt — med andre ord, efterfulgte hans eksempel. Smidlertid viste det sig, at naar disse børn voksede op og kom til skjels aar og alder, saa de kunde tjene sit brød andetsteds, saa forlot de denne velhavende mand med al sin herlighet og forsøkte sin egen lykke i verden. Forhaabentlig har de bevaret det gode de lærte i pleiehjemmet, saa de nu er gode medlemmer av de samfund i hvilke de hører hjemme.

Bonden hadde altid mange tjenere av begge fjøn, og forholdet mellem ham og disse var ikke altid det bedste, ikke fordi at bonden gjorde dem uret hverken med kost eller løn. Dermed var han altid grei og meget punktlig, og det var dette som altid hjalp ham at faa dygtige tjenere. Men han var stot lik, at han maatte gnaale og skjende paa sine arbeidsfolk og om alt som han ikke syntes gif som det burde, snart sagt, for alt som gif galt, det være sig hvad det være vilde, tjenerne maatte ha skylden. Undertiden traf det, at bonden hadde saadanne karle i sin tjeneste at de ikke taalte alt det gnaal men gjorde kort proces med ham, saa han for en del fandt det klokest at holde inde med sine urimeligheter. Men mot ungdommer, som han fandt stilsfærdige og som ikke hadde godt for at forsvare sig, var han ofte meget urimelig.

No min egen erfaring kan jeg omtale lidt, ti jeg tjente hos denne bonde da jeg var blot femten aar gammel. Han var branten og slem mot mig mangen en gang. Saaledes om vaaren straks efter vaaronnen var gjort og det begyndte at skyte vefst paa aker og eng, saa at man maatte passe kreatur og svin saa de ikke gjorde skade, og det var almindeligt at flytte

dyrene op til hjemfæteren. Jeg husker det som om det var hændt idag, en mandagsmorgen bonden bad mig drive svinene til hjemfæteren og slippe dem paa fæterjordet, hvor de skulde gaa til de senere blev forflyttet til Stifjeldsfæteren. Saa sa han til mig: Naar du faar dem ind paa jordet, saa luk forsvarelig til alle grunderne. Gjerdet er ellers forsvarelig godt, saa de maa nok bli der til vi senere flytter tilfjelds. Som mig befalet saa gjorde jeg og gif hjem saa fort jeg kunde. Allerede samme aften bryter svinene ut og kommer hjem til gaarden igjen og gjør en hel del skade i potetesakeren før nogen blir opmerksom derpaa. Men da blev bonden sint og begyndte at skjende brutalt: Du gjør aldrig nogen ting tilgagns, du maata. Jeg er sikker paa at du har ikke luffet godt grunderne efter dig. Derfor kom de hjem igjen, din skarb, ellers hadde de aldrig kommet ut. Men nu skal du gaa ivei med dem igjen, og det straks.

Svinene var blitt hundejaget og forvildet, saa det saa ut til at det trængtes mere hjælp at drive dem der op denne gang, hvilket bonden selv skjente og sa: No era dei rasandø ville no, nogen maa bli med. Jeg foreslog at han selv gif med, saa faar vi se hvormange grunder staar aapne, eller hvor de er kommet igjennem, mente jeg. Han samtykket og blev med, og vi fandt grunderne forsvarelig luffet, som jeg forlot dem. Kor i alber'n ska dei ha kaame daa, sa bonden. Vi faar se rundt om gjærdet, mente jeg. Og snart finder vi en stor aapning hvor de hadde kommet gjennom. De er altfaa ikke kommet gjennom grunderne da, allikevel, siger jeg; men igjennem dette raatne gjerdet dit, som du trodde var saa forsvarelig godt og selv nylig hadde overset. — E førstear fji kost heilø fløkken kunna hitte paa o koma der ijsno, mente bonden. — Du maa da endelig forstaa det, din vranghals, siger jeg, at naar et av svineflokken faar snuten igjennem, saa gaar det, og siden følger

hele flokken, og Hinman sjøl kan gaa gjennom denne aapning. Dette var, som alle vil huske, bondens øgenavn. Men da blev han sint, tok op en staurstubb og hyttet imot mig og sa: Saumen ska e je de litevætta no lel, din viktige storkjast, du æ! Han blev rød i ansigtet og blinket usedvanlig fort med sine smaa øine. Han nærmet sig ind paa mig alt mere og mere og han blev blankere og blankere i sine øine. Da jeg var knapt femten aar og liten av vekt, ansaa jeg ham for overlegen i styrke, saa jeg fandt det klokest at fly for det første, og ta mig igjen paa spranget kunde han ikke. Han sprang nok efter, men blev langt efter, og kastet saa staurstubben efter mig uten at træffe, og han skjeldte og skjendte og var forfærdelig sint.

Jeg stanset oppe i en bakke hvor der var en overflod av passende kasteften. Og jeg var saa opbragt paa den vrantne mand at jeg begyndte at fyre væk paa ham med stenkast det verste jeg kunde. Han prøvde saa at kaste paa mig igjen, men han var for sen av sig i den slags sport, saa han fik det værste av det. Naar han bukket sig ned for at samle sten til at fortsætte kampen, passet jeg paa og traf ham i ryggen med sten av ekstra størrelse. Som han var lidt puffelrygget, trodde jeg det vilde ikke skade om det blev rettet litegrande. Han blev kjed, stanset og spurgte i lidt mildere tone om jeg ikke snart vilde slutte: „E meina du æ spinmandø galin, gut, so kasta mæ so store steina.“ Jeg mindet ham om at han begyndte med kubbekast, og vi maatte vel endelykte med smaasten. Saa luffet bonden hjemover, og ropte tilbake til mig, at jeg skulde reparere gjærdet vel førend jeg kom efter. Dette gjorde jeg og kom efter saa fort jeg kunde.

Da jeg kom hjem var bonden smørblid og ingen av husets folk kunde ane, at jeg og bonden hadde drevet smaagutstrefet oppe i hjemfæteren den dag. Jeg for min del følte mig ikke vel tilmode over det foresaldne, og var bange, han vilde ta hevn

over mig og at jeg maatte forberede mig til en ny kamp. Jeg betroede mig til husbondsdrengen og fortalte ham hvad var hændt. Han var en bra gut, altid snil mot mig, og tok altid min part naar bonden var urimelig mot mig. Han lo inderlig da jeg hadde fortalt ham om sammenstøtet. Jeg sa jeg var bange for at bonden vilde hevne sig paa nogen maate, men gutten sa: vær ikke ræd ham, men gjør lifedan for hver gang han er urimelig, saa blir du kvit ham. Merkelig nok, fra den dag var han som en anden mand mot mig, og vi kom ikke mere i slik konflikt mens jeg var hos ham. Det fremgaar altjaa, at det er passende tugt som skal til baade for unge og gamle.

Hans kone var en sjelden dygtig kvinde, stille og beskedent i al sin færd, og var godt likt av alle deres naboeer og alle som kjendte hende. Men Selge, manden, miskjendte og hatete hende bestandig og var meget slem og urimelig mot hende. Han ringeagtet hende i alle maater og tok bokstavelig al raadighet fra hende som matmor og husholderesse, og tok sig endog av matstellet og var baade kok og matmor i huset, saa konen maatte gaa der som en av de øvrige tjenestejenter. Na, man sa endog at bonden var skyld i at denne stille kvinde saa ofte maatte gaa med et blaat øie og skrammer i ansigtet. Efter slike uleiligheter reiste hun som oftest hjem til sin mor og opholdt sig der nogle uker. Som oftest kom da bonden efter hende, gjorde sig smørblid og lovte hende, saavel som hendes mor, at noget slikt skulde vist aldrig ske mere.

Han var en sjelden veltalende mand, og naar han talte eller lovte noget kunde en ikke hjelpe for andet end at tro ham. Men han gjorde som oftest stik imot hvad han lovte. Alt holdt løfte om at være snil mot hustruen, det holdt han aldrig trods undskyldninger og løfter om forbedring. Han var saa lur i sin talemaate, at de som ikke kjendte ham rigtig godt tok ham snarere for en engel end et uhyre av et menneske. Et par

skurkestreker han begif mot sin kone kan maasse gives tilbedste.

Engang var hun lidt sykkelig, saa hun ikke følte sig bekvemt til at staa op saa tidlig en morgen som bonden og de øvrige husets folk. Han var isærd med at lave frokost for folket, og gif op og ned, som i studering paa hvad det saa skulde bli til frokost. Endelig har han det. Det maa bli melkesjøll. Melken stod paa lange hylde tæet opunder himlingen. Disse var anbragt rundt om i rummet, endog opover sengene. Bonden steg op i sengen, just der hvor konen laa, og tok fat paa en av disse store melkebaljer, som var lagget av træ og var ret tunge. Den han tok var fylt med melk med rømmen paa. Med det samme han steg ned av sengen lot han som han gled med foten, og saa slap han hele indholdet ned i ansigtet paa konen, tillikemed det store kylljærals. Konen skrek høit av skræk. En av tjenestepikerne kom straks springende til for at se hvad som var paaferde. Bonden stod saa lur som almindelig, med halvt lukkede øine, og bar sig ilde. — Skal du ha set værre, end det gif med søllmelken min da, jente. Jeg har aldrig set værre. Piken forstod godt at det var en volds handling, han hadde begaaet, og svarte: Jeg har heller aldrig før set nogen mand traktere sin syke kone paa sengen med en slik portion sur melk. Svad det saa efterpaa blev til frokost denne morgen erindres ikke.

Senere engang gjorde han hende et meget ondskapsfuldt puds. De var engang indbudt til bryllups til nogen av hendes nærpaarørende. Da beken kom til gaarden blev han straks indbudt av bonden, som den dag var i rigtig perlehumør. Beken utsjorte sit erinde paa den mest høitidelige maate som da var slik og bruk i bygden. Vaade mand og hustru takkede for indbydelsen, og budet gjorde sit bedste for at bevæge bonden til at ta sin hustru og komme til bryllupet. Bonden sparet hverken mat eller øl og brændevin den dag, men trakkerte budet paa det

bedste, og han var mer end almindelig pen og veltalende, saa helen fik det visse indtryk, at ekteparret vilde indfinde sig til bestemt tid. Bonden lovde bestemt og høitideligt, at de begge skulde komme, kun med det ene forbehold, om ikke noget særskilt skulde komme iveien.

Efter helen var gaat nævnte ikke manden et ord mere om bryllupet til hustruen. Ei heller sa hun noget til ham før dagen førend bryllupet skulde staa. Da sa hun til ham ydmygt og pent, vi faar vel gaa til bryllupet imorgen, vi da, Selge. Du vet vi lovde ham som bad, at vi sikkert skulde komme. — Ja, kjæm dæ kjj nofo ivægen, so. Mere blev ikke sagt om den ting den dag.

Næste morgen, dagen de skulde gjøre sig rede, var bonden oppe mer end vanlig tidlig. Mens hans folk spiste frokost la nogen merke til at han tok en tom sæk i haanden og gif op paa lasttøgen. Paa en maate hadde han faat op laaset paa konens store pløggeliste, og jamlet op i den medbragte sæk alle hendes rasapløgg, saadanne som kvinderne klædte sig med den tid, naar de skulde være festklædte; sommetider kaldte man dem kjørkjipløgg. Uten at ænke om de var av fineste silke eller andre kostbare stoffe, stappet bonden dem i sækken, tok med en stor bile og gif nedpaa laaven, og lagde sækken paa laavegulvet og med bilen hakkede klærne op jmaa som hakkemat. Det sagdes at der viste sig merker efter bilen i laavegulvet i mange aar efter, til der senere blev lagt nyt gulv i laaven. Til stor bedrøvelse for den stakkels kone mistet hun sine staklær, og dette blev sliik hindring at hverken hun eller manden kom til bryllupet.

Den vrange bonde sov aldrig i samme rum som hustruen, men i et rum for sig selv og laaste sig helst inde. Om sommeren var altid hustruen paa jæteren og tok vare paa buskåpen. Sver sommer hadde hun sin mor med sig paa stølen, og disse ufer var kanste de lykkeligste dage hun hadde i hele aaret. Bonden

gif aldrig til jæters om sommeren med mindre han paa en eller anden maate blev nødt dertil. Han prøvde altid at saa nogen av tjenestegutterne til at reise paa jæteren efter den budraat, som hver ufe maatte fragtes hjem med fløvhester, og han sendte dem helst midt i uken. Om lørdagene likte ikke gutterne at gaa. De hadde ikke lyst til at ligge paa jæteren søndagen over. Engang traf det sig saa, at nogen maatte gaa dit paa lørdag. Dette var ellers den rette dag, som alle andre bønder brukte at gaa til jæteren paa, for at nyde den hygge at besøke sine familier søndagen over. Denne fornøielse vilde den vrange mand helst undgaa, om han kunde. Nu fik han ikke paa nogen maate nogen av gutterne til at gaa. De svarte ham at det var mer passende for ham at gaa. Saa fik han besøke sin kone og se til med sit jætersstiel, han som andre bønder gjør. Han blev altjaa nødt til at gaa denne gang.

Meget sent paa dagen for han avsted, saa det blev sent før han kom frem. Likevel opdaget hans to naboer, som bodde paa samme jæter og var komne tidligere, at Selge var kommen. De syntes dette var noget nyt, det at se Selge der en lørdagskveld. Disse to kom overens om at gaa til Selges jæterbod efter sengerid og se hvorledes han hyggede sig. Rigtignok, Selge var allerede gaat tilfengs, men de fandt ham i et sengerum alene, og han laa isjort sin fulde dragt, just som han var kommet hjemme fra, med kun et almindeligt teppe bredt over sig. Godaften, ja de besøkende naboer, idet de nærmet sig. — Men hvorfor i alverden ligger du her alene, og fryser? Saar du ikke ligge med konen da? Og kunde ha det varmt og godt? — E frys inkji her, e, ner e liggø her i klæo minø o mæ desse varmø tæppe over me. — Ja, men nu skal du virkelig op fra dette sengerum og gaa og lægge dig med konen din, saasom vi andre gjør naar vi kommer til jæters. — E liggø bra nok her e ligg, e. — Ja, men denne gang skal du komme til at lyde dine naboer.

Vi vil dig ikke andet end vel. Saa kom nu. — Nei e jere infji dæ. Saa heimattø o lægg dikkān dø. So faar mō roleheit allefamme.

Som disse hans naboer hadde tænkt at gjøre alvor av at faa ham til at bytte seng denne gang, saa tok de ham pludselig ut av rummet med magt. Han skrek og bad dem baade med godt og ondt, at la sig være i fred i sin egen saterhytte midt paa natten. Men dette hjalp ikke. Til mer han skrek til mer haardhændt blev han haandteret. De klædte ham bokstavelig av. At gjøre motstand nyttet ham ikke, ti da fik han føle de haardeste nævetak rundt sit nøgne legeme som han nogenstinde hadde følt. Saa han var avklædt tok de og puttede ham pent og godt ned i jengen til hans egen hustru. Dette fandt han det klokest at late som han var velfornøiet med, ti ellers banket der sviende klyper i siderne og armene paa ham. Han mumlet noget om at staa op og reise hjem fra stølen.

De befalet ham nu at lægge sig til at sove. Det vilde ogsaa de gjøre, da det nu led langt paa nat og de var alle trætte av den lange satersvei, de hadde tilbakelagt den dag, og denne sidste anstrengelse, med at gjøre sin nabo rede tilfengs, gjorde ogsaa sit til at de følte sig søvnige og træt. De lagde sig altsaa i bondens sengerum, for at passe paa at han ikke skulde staa op igjen, saa at deres arbeide skulde bli forgjæves. Og de tok hans gangflær og brukte dem som hovedpute, saa at bonden ikke skulde faa sin dragt paa igjen før morgønen kom. Da han forstod at hans forekommende naboer var faldne i søvn, stod han op for at gjøre sig færdig og reise hjem. Men at faa fat paa sine klær under naboernes hoder, det var ham umuligt. Ti hadde han vækket dem paany, saa hadde det sikkert opstaaet en ny kamp, kanskje værre end før. Han turde ikke rusle meget i dem. Men han saa sit snit til at faa av dem tæppet de hadde over sig. Dette listet han sig ut med, tok et bidjel som laa paa

fløvgreierne, gif nedover volden og bidslat sin raskeste heist og satte sig paa dens ryg. Nøken, med tæppet svøpt om sig saa godt han kunde, for bonden den lange reise til sin gaard i Bang, omtrent tre norske mil.

Han kom hjem i folspretningen søndagsmorgen. Nogen gutter, som hadde om natten faret efter jentene, hadde set bonden komme ind paa gaarden. De sa selv de blev ræd og trodde de saa Sinman sjæl. Men var der nogen som denne søndagsmorgen vaagnet med lange næser, saa var det bondens tjenstvillige naboer, som sov i hans sengerum, og som trodde saa sikkert at de hadde denne lure fugl i sin magt her i det øde fjeld. Men den fule mand, hvis hensigt det altid var at drille og trodse sine medmennesker, betænkte sig ikke længe paa at forlate sit varme leie og vove at fare over det kolde Slettefjeldet, midt paa natten. Alle vi, som saa ofte har færdes igjennem Totunheimen og over Slettefjeldet, erindrer hvor bitende koldt den nordvestlige vind altid mødte os naar vi var paa farten imellem bygden og fjeldet, om det end var nokjaa godt og varmt hjemme i Valdrisdalen. Disse store evighetsjuebræer, som laa oppe i høifjeldet, ofte ikke langt fra saterveien, gav en gysende fuldestrøm fra sig, som forenet sig med vinden. Den lure bonde paadrog sig altsaa en svær forkjølelse dengang, saa at han senere i livet vist ikke forsøkte at gjøre denne reise over igjen i den slags ridedragt. Men som han var den lure bonde maatte han gjøre alt muligt for at trodse sine medmennesker.

THE SKAVLEM AND ØDEGAARDEN FAMILIES. Being a Genealogical Record and Pioneer History of the Skavlem and Ødegaarden Families from their Emigration from Norway down to the Present. Ninety-nine Portraits and other Illustrations. By Halvor L. Skavlem (Janesville, Wis.) 1915. XIII+245 large quarto pages.

Dette verk er en fuldstændig krønike om to av de ældste nybyggjerfamilier i det første norske settlement i Wisconsin. Sal-

vor Gulliksen Skavlem og hustru Bergit Olsdatter fra Veggli, Numedal, er stamforældrene til den ene familie. Fire av deres sønner kom til Rock County i 1839. Forældrene og to av de andre tre sønner samt den eneste datter kom efter i 1841. Ødegaardens familienes stammor er enken Sunnil Gjermundsdatter Ødegaarden fra Nore, Numedal. Sun kom til Rock Co. aaret 1839 med fire ugifte døtre. To gifte døtre var igjen i Norge.

Disse familier blev siden forbundne ved giftemaal, og boken omhandler alle deres efterkommere og dem som er knyttet til dem ved ektekap. Det er et mangeaarigt, taalmodigt og vedholdende granfningsarbeide, som forfatteren har nedlagt i denne familiehistorie, og han har utført det saaledes, at verket vil staa som et udsødeligt minde om grundlæggerne av den store slegt, saavel som et fast bindeled mellem de mange medlemmer, som er spredt i alle retninger. Og det er en kilde fra hvilken kommende led nedigjennem tiderne kan utlede sin slegtsforbindelse.

Men boken bør bli almindelig kjendt utenom disse familiers slegt. Slegts historier bør bli skrevet for de tusener av andre norske pionerfamilier, og efter som der vækkes mer sans for dette krav, vil dette Mr. Skavlems pionerverk tjene som mønster og veileder for dem som tar op arbeidet. Ved siden av at forsyne de interesserte medlemmer av Skavlem og Ødegaardens slegts familier med fine eksemplarer, har forfatteren ladet trykke et lidet oplag til at bli indlemmet i biblioteker samt til at tilfredsstille andre, som gjerne vil eie et eksemplar. Disse kan altsaa faa boken ved at henvende sig til forfatteren, for en pris av \$5.00.

Boken er langt fra bare tørre slegtregistre med lister av navn, tal og bosteder. Der er altigjennem meget av almeninteresse, som fæster oppmerksomheten enten man kjender de om-

handlede personer eller ikke, og det er altsammen belærende og belysende om vilkaar, tilstande og skikke især i de svundne pionerdage. Foruten dette historiske islet behandles for eks. baade den i de norske bygder gjældende navneskik og den besynderlige skjæbne, som saa ofte blev de norske navne tildel blandt nybyggerne. Det er baade belærende og betegnende, hvorledes enken Sunnil Gjermundsdatter blev kaldt „the widow Gooneal G. Doctor“, Herbrand blir „Abram“, og hvorledes der opstod slike familienavn som Hill, Gulack, Newhouse, Springen osv. Vi synes bygdelagenes sagatribere kunde dra adskillig nytte og oppmuntring i sit arbeide fra kjendskap med Mr. Skavlems verk.

Til Njøslenlagets medlemmer.

Vor Harbok for 1916 er nu udkommet og omsendes af sekretæren i disse dage til medlemmerne. Det er en bog paa 136 sider med mange illustrationer og et rigt indhold af læsestof.

Vi har ikke trykt et stort nok oplag, saa at bogen kan faaes tilkjøbs, den er beregnet til hygge og glæde for medlemmer af laget. Enkelte af disse, som maaatte ønske et ekstra eksemplar eller to af bogen for at sende til slægt og venner, enten her-tillands eller hjemme i Norge, kan faa sig disse tilstillet ved af indsende til sekretæren 50 cents pr. stk., skjønt bogen, porto iberegnet, koster laget mere end det.

De som maatte være adgangsberechtigede til Njøslenlaget, og som ønsker at faa bogen, bør melde sig ind i laget snarest muligt. Send ind en dollar i medlemskontingent for iaar til sekretæren, Otto P. R. Gjermstad, Chippewa Falls, Wis., og giv tydeligt navn og adresse, samt hjemstavnshygd fra Norge, om sødt her i landet vær saa snil at opgive forældrenes hjem-

stavnsbygd eller bygder, saa vil De pr. omgaaende post faa aarbogen portofrit tilsendt. Jeg skal faa fremhæve det igjen, at de, som ønsker at melde sig ind i laget, bør gjøre det med det allerførste for at være sikre paa at faa aarbogen.

Saar møder Njøsenlaget for første gang i Wisconsin, idet vi samles i Chippewa Falls fredag, lørdag og søndag, den 23de, 24de og 25de juni, og jeg vil opmuntre til at alle medlemmer indfinder sig første dag, klokken to formiddag. Vor store sexa afholdes fredag kveld, og alle bør ordne sig slik, at de kan være med paa den. Vi skal have nogle af de ypperste talere blandt norske hertillands blandt os den kveld.

Vi har jaaledes haab om at faa pastor S. R. Madsen fra Chicago som en af talerne ved denne anledning, og alle som har hørt ham en gang vil gjerne reise hundreder af mile for at have den fornøielse at høre ham igjen; han har nemlig godhedsfuldt lovet at komme hvis det paa nogen maade er ham muligt. Ligeledes har vi haab om at faa høre hr. Waldemar Ager igjen, og alle vore medlemmer som hørte ham ved vor store sexa i Fargo ifjor vil glæde sig til at faa høre ham igjen.

Programmet i alle dets enkeltheder er det endnu ikke muligt at meddele, men der er alle tegn til at det blir det største møde i laget's historie, og det er mere end garanti nok for et vellykket møte, at vor energiske sekretær og hans venner i Chippewa Falls arbeider og styrer med at ordne alt paa bedste maade.

Med venligst hilsen til alle laget's medlemmer vil jeg slutte med en indtrængende opfordring til talrigt fremmøde.

C. L. Opsal,

Njøsenlagets formand.

Red Wing, Minn., 8de mai 1916.

„Njøsenlagets Aarbof 1916“ er et pragtheft paa 136 sider, meget godt trykt paa ekstra pent papir, med henimot 60 vakre billeder, og er i alle henseender en tiltrækkende bok. Lagets formand, Dr. C. L. Opsal, og dets sekretær, Mr. D. P. R. Gjermstad, har indlagt sig megen fortjeneste ved at faa ut denne aarbof, som medlemmerne faar frit. Red Wing Printing Company har utført trykningen. Indholdet er rikt og alsidigt. Der er henvendelser fra formanden, sekretæren og sagskriveren, samt protokol fra aarsmøtet 1915. Blandt alt det interessante stof fra Norge og Amerika er gjengit fra Vladimir Møes „Norske Storgaarde“ skildringer av de storgaarde, som ligger i de bygder, som indbefattes i Njøsenlaget, omtrent 33 sider av aarbofen. Der er en fortegnelse over Njøsenlagets medlemmer med deres adresser og opført under avdelinger omfattende laget's forskjellige „bygder“ i Norge. Listen indbefatter henimot 900 navne. Det er selvsagt at Njøsenlaget er en stormagt. Det er saa heldig at staa under ledelse av jærdeles dygtige embedsmænd og er vel organiseret. Njøsbgydterne er av de mest velstaaende i Norge. Efter folketællingsopgaverne skulde de bygder, som er repræsenteret i Njøsenlagets medlemsliste, ha en samlet folkemængde av godt og vel 100,000. Svormange amerikanere det er som stammer fra disse bygder tør vi ikke nu uttale nogen mening om, men at det er et stort tal kan enhver skjønne.

Me ska komma um infje so braadt.

Den 7de juni er det bestemt at vi skal stifte et **Ringerikeslag** i Albert Lea, Minn., som indbefatter Rorderhov, Sole, Haug, Madalen og Sofnedalen.

Du som nu er fra Sole, Rorderhov og Sønnesos, hvortil saa mange historiske minder knytter sig, kom nu til dette møde. Li-

gesaa du Haugsbygding, hvor saa mange gjæve mænd har virket. Tag dig og familie nogle fridage og kom til Albert Lea den 7de juni. Du Nadsling kom nu til stevnet, saa skal vi tale om jutulen i Elsrudfollen, som blev vaad paa det ene benet hver gang han besøgte den skønne jomfru i Grøterudfjeldet. Du Sofnedøling og Strømsodbygding kast pen og blyant, plog og harv, og kom mandsterke til Albert Lea den dag, saa vil du saa saa græmmelig mykje morro, at du vil gaa og smaale i mindst 48 vikur efter.

Det er nok noget sent fremfor andre bygdelag, at vi Ringefinger kommer; men bedre sent end aldrig, og saa faar vi sige som fjærringen, der sad i knatrauget: „Se naar dig nok at, je naar dig nok at.“

Vel mødt i Albert Lea.

D. S. Johnson.

Valdris-stormøte 22de og 23de Juni i Glenwood, Minn.

Valdris Samband har paa indbydelse av Glenwood by, dens handelsforening, samt Pope County Valdrislag, berammet sit aarsmøte for torsdag og fredag, 22de og 23de Juni, 1916, i Glenwood, Minn. Forberedelserne gaar for sig under ledelse av Pope County Valdrislag, hvilket dette aar holder sit aarlige stevne sammen med nationallaget Valdris Samband. Der er i Glenwoods omegn sli en mængde valdriser at der blandt disse alene vanlig samler sig lokalstevner paa henimot 1000 deltagere. Saa er der en mangfoldighet av valdriser i alle de nærmeste countier. Naar da disse, sammen med langveis fra tilreisende valdriser nu kommer sammen, saa ser man at dette aars almindelige valdrisstevne, sandsynligvis blir det største møte av valdriser man har set i Amerika. Det burde bli det største solen har skinnet paa siden Bæguna begyndte at rinde nedover Valdrisdalen. Enhver kan skjønne hvilken en anledning dette blir for at saa træffe sambygdinge, venner og

flegtinger. Kom du selv til møtet, og skriv til dine venner og læt stevne med dem nu i Glenwood.

Glenwood gjør store anstalter for at skaffe alle herberge og vise gjestfrihet. Operahuset blir overlatt til valdriserne til hovedkvarter. Der møter vi fra morgenen den 22de for indregistrering og samkvem. Strafs efter middag holder Valdris Samband og Pope County Valdrislag møte med velkomstprogram og derpaa forretningsfessioner. Kløkken 5 begynnder Valdrisgjesteboet, med norsk maaltid, i den store pavillon i byens park nede ved „Leiken“ (Lake Minnewaska). Ved otte-tiden blir salen ryddet for det rikholdige program med taler, sang, orkestermusikk, og anden underholdning til saa langt utover kvelden som folket taaler det. Næste dag, fredagen, fortsetter man med møter av underholdning og forretninger, baade formiddag og ettermiddag, indtil pasje tid til at ta en automobilur utiggjennem de vakre omgivelser av byen og Minnewaskafjosen.

Komiteer er i travl virksomhet med at forberede alt mulig for de besøkendes velvære og hygge. Mange av vore flinkeste talere legger sine planer for at være tilstede, og der blir anledning til at saa høre ret mange av dem. Vi venter advokaterne D. K. Dahle og John Jensvold, bibliotekar J. C. M. Hanson, lovgiverne L. D. Noble, Knute Knutson, pastorerne Kirkeberg, B. A. Benson, M. J. Lockrem, A. S. Belgum, J. T. Mastad, og mange til av det store tal av prester som stammer fra vore hjembygder.

Spørg efter hos eders nærmeste jernbaneagenter om jernbaneforbindelse, læg eders planer for at komme, gjør avtale med eders adspredte venner om at træffes ved stevnet. Skriv efter opplysning til eksekutivkomiteens formand, E. J. Dahly, Glenwood, Minn., eller til M. A. Weslen, 305 Walnut St. S.E., Minneapolis, Minn.

Konstitutionsudkast.

Den komite, som bygdelagenes repræsentanter valgte og gav i opdrag at forfatte en konstitution for en paatænkt fællesorganisation, mødte paa West Hotel, Minneapolis, Minn., den 18de April, 1916. Tilstede var: Prof. D. G. Ristad, Prof. M. A. Beblen, Dr. C. L. Opsal, Sr. Johan C. Gran, Sr. C. D. Morck og Past. L. P. Thorkveen. Redaktør N. N. Rønning mødte som Sr. M. A. Trovatens stedfortræder. Fraværende var Redaktør N. L. Moen og Sr. S. Berg.

Komiteen enedes om at fremlægge følgende „udkast“ som komiteforslag:

1. Navn.

Denne organisation skal kjendes under navnet: Bygdelagenes fællesraad.

2. Formaal.

Bygdelagenes fællesraad skal tjene og fremme det, som kan bidrage til at befordre god forstaaelse og samarbeide bygdelagene imellem og saadanne formaal, som bygdelagene i fællesskab sætter sig.

3. Sammensætning.

Fællesraadet bestaar av: To repræsentanter fra hvert av de bygdelag, som slutter sig til denne organisation. Selvskrævet medlem av fællesraadet er lagets formand. Den anden repræsentant kaares gennem specielt valg.

4. Raadgivende medlemmer.

Raadgivende medlem ved fællesraadets møder er ethvert medlem av et organiseret bygdelag.

5. Embedsmænd.

Fællesraadet organiserer sig ved at vælge: 1 formand, 1 viceformand, 1 sekretær, 1 kassierer og 1 arkivar. Disse

embedsmænd udgjør fællesraadets bestyrelse. De vælges paa 1 aar ved det aarlige møde og fungerer, indtil de afløses ved nyt valg.

6. Møder.

Fællesraadets organiserende møde holdes i Minneapolis, Minn., den 17de November, 1916. Senere møder fællesraadet en gang hvert aar paa det sted og til den tid, som bestemmes av bestyrelsen.

Ekstraordinære møder kan sammenkaldes, naar bestyrelsen finder det paatrævet, eller naar mindst 10 medlemmer av fællesraadet forlanger, at formanden skal sammenkalde møde.

7. Myndighed.

Fællesmødet har blot raadgivende rettighed overfor de forskellige bygdelag. Det kan vedtage henstillinger til de forskellige bygdelag samt anbefale sager til behandling.

8. Vilove.

Vilove og regler, som findes paatrævet, har raadet myndighed til at antage, ændre og fortolke — dog saa, at de ikke strider mod nogen bestemmelse i denne konstitution.

9. Kvorum.

En trediedel av fællesraadets medlemmer skal være kvorum.

10. Konstitutionsforandring.

Disse grundregler kan forandres, dersom to trediedele av alle medlemmer av fællesraadet tilstemmer det og en saadan av fællesraadet antagen beslutning sanktioneres av en majoritet av de i fællesraadet repræsenterede bygdelag.

Flere bør være med og høre mor Valdris.

Komiteens sekretær Hovey oplyser i Samband No. 97 at det til denne tid er kommet ind til Valdrisgaven \$4,200 og at det er kun 500 som har ydet bidrag til denne sum. Alle vi,

som tror vi er kjendt med hvor velstaaende de valdriser er som bor utover hele nordvesten, synes der burde ha været firedobbelte saa mange som allerede burde ha ydet sit bidrag. Men som Mr. Govey siger, faar vi være glad for at saapas mange har været med, saa at vi har da en god begyndelse. Vi faar sige som Kjøgemesteren sa, som tilfældigvis hadde glemt at skjenke bryllupsparret en morgendram paa bryllupsdagen. „Det er endnu tid til det,“ sagde han, da nogen gjorde ham opmærksom paa hans fejl, da det led langt utpaa dagen; og han skjenkte i til brudeparret og fyldte glassene til øverste rand, for at gjøre det forsynste godt igjen.

Saaledes her. De som hittil har vist sig jendrægtige overfor denne sak vil endnu sikkerlig komme — og bringe den største gave. Det har hittil gaat sent med denne indsamling, men det kan ha sine mange grunde. Vi vil nødig tro, at de som staar tilbage er uwillige, trods det at saken er blit tolket i forskjellige blade nu i næsten to aar, men at det ikke er blit ret forstaaet endnu. Saa forekom det mig, da jeg ifjor var indsamler for gaven her paa mine trakter. Noen gamlinger sagde til mig: „Jeg har i min tid sendt hjem penger snart til et, snart til et andet veldædigst øiemed; saa denne gang faar det være.“ Det er sandt, at det har vi alle gjort, men hensigten med denne gave er noget andet og helt forskjelligt fra andre gaver, som vi har sendt hjem. Den er ikke, som saamange tror, bare en jælebotsgave og langt mindre en tiggergave. Ingen derhjemme har bedt om den.

Nei mindegaven til Valdris er efter mit skjøn en foræring, en folkegave for alt det vi har faat i vuggegave fra Mor Norge, en hæders- og æresgave til minde om vor norske far og mor og vore bedsteforældre, slegt og venner, som bodde og bor der hinsides havet derhjemme i Valdris. Gaven skal være en ringe paastjønneelse for det at vore fædre, som oftest under trange

faar, opfojret slegten sin slik, at vi utvandrede blev vel skiftet til at opta livskampen her i dette mægtige land med sine mange muligheter.

Det er altfaa for denne store arvens skyld, „av godtfolk vera fødd“, at valdriser herover er kommet paa den tanke, at ville bringe vor slegt og den plet, hvor vore fædre byggede og bodde, en liten paastjønneelse, agt og ære. Slik forstaaar jeg hensigten, og hver eneste valdris her i Amerika synes det mig maa ha en dybtfølt trang til at være med, og føle en hellig pligt at ta del. Vi har nu det korte tidsrum til stevnet i juni maaned, da det maa ske blit bestemt at jende gaven hjem. Det er nu at haabe, at alle de gode, ærede valdriser vil komme i flok og følge og være med at hylde gamle Mor Valdris.

C. N. Kemme, Luverne, Minn.

Kvittering for bidrag til Valdrisgaven.

Før modtaget og kvitteret for	\$4,216.47
Ved L. C. Goplerud, Portland, N. D. fra følgende: Ole N. Hestlin, Portland, N. D. (trængende Etnedalen) \$5, N. D. Thompson do. (trængende N. Murdal) \$10, N. D. Larsen do. (trængende Hedalen) \$10, C. D. Brager do. do. \$5, Iver Thompson (Fekjer) Hatton, N. D., do. \$10, John D. Anderson, do. do. \$5, Mrs. Ingrid Goplerud, Silberton, Ore., do. \$5, tilsammen	50.00
Ved P. T. Wiste, Adams, N. D., fra følgende: Ole L. Elton, Adams, N. D. (fondet Bang) \$2, C. G. Knudsen, do. (fondet B. Skidre) \$1, Ed. Torgerson, do. do. \$1, T. Christiansen, do. do. \$1, tilsammen	5.00
Ved Pastor Helge Høverstad, Sioux City, Ia., fra følgende: Miss Arnbjörg Rødningen (fattige B. Skidre) \$5, Miss Ingrid Hedalen (fattige L. Skidre) \$2. Begge fra Sioux Falls, Ia. Tilsammen	7.00
	<u>\$4,278.47</u>
Fragaar Exchange30
	<u>\$4,278.17</u>

Rettelser. I januar-heftet er kvitteret for \$5 fra Lee Bros., Pierpont, S. Dak. ved Mr. Anute Moen. Skulde være Loe Bros. Minneapolis, Minn. 17de Mai, 1916. **N. M. Sundheim,** kassjerer.

Moren.

Elling Sølft.

Det hændte oppe i Østre Slidre,
der gif i sommer turister fire,
og det var endda en fildig kveld,
rundt om Iaa fnyggen av store fjeld.

Og som vi gif der langs landeveien
som stryker nordover under heien,
kom nogen folk ifra fjeldet ned,
og disse blev da et stykke med.

Blandt dem en kone som gif en vending
fra sætten hjem med en liten sending,
og det var noget som vijt var godt:
en liten gut, som hun hadde faat.

Den lille bar hun paa ryggen knyttet
mot natteduggen saa godt beskyttet;
nu var hun træt i den sene kveld,
men hjerteglad var hun likevel.

Og mens hun gif der saa træt og høiet,
hun hadde like fuldt smil i øiet,
og trods de lange og tunge mil
hun undte foten dog ingen hvil.

Det grep os alle, saa helt ærbødig
vi skiltes fra hende — næsten nødig.
Sun venlig: „Lykkø paa gange“ hød.
Saa blev de borte i kveldens fnyd.

(1870)

(Efter et julehefte.)

“Hallingen” Hallinglagets organ, udkommer
fire gange aaret paa mindst 64
sider hvert hefte, udstyret med
pent omslag og koster EN DOLLAR aaret.

Det har et alsidigt, interessant indhold, især for Hal-
linger og folk fra tilstødende bygder til Hallingdal. April-
heftet er udkommet med følgende indhold: — Fra forman-
den, redaktøren, sagaskriveren. — Gamle pionerer vandret
bort. — Stevnet i Fargo; i Lanesboro. — Gamle ordførere
i Aal. — Et guldbryllup. — Fra en Hallingreise i 1911. —
Beretning om Hallingsettlementer; biografier (hallinger);
Slegtregistre m. m. — Digte, o. s. v. Flere artikler er fra
Hallingdal. Skriv efter frit prøvenummer, eller bestil
bladet (\$1.00 vedlagt) hos

TIMAN QUARVE,
Fessenden, N. Dak.

Norwegian-American

er det bedste middel til at bibringe den opvoksede slægt
af norsk-amerikanere interesse for sine forfædres minder,
kultur, historie, litteratur, samt at gjøre dem kjendt med
vort folks virksomhed, og almene nyheder om dem, hele
verden rundt; men især i Amerika. Foruden **Norwegian-
American** er intet norsk hjem fuldt udstyret med bladlitte-
ratur. Frit prøveeksemplar faas ved at skrive til

NORWEGIAN-AMERICAN

Northfield, Minn.

Bestemmelser om Valdrisgaven.

“1. Indsamlingen til Valdris optages paa den maate,
at bidragene til hvert herred holdes særskilt, og givnerne
bestemmer til hvilket herred bidraget ydes.

2. Bidragsyderne udtaler til hvilket øiemed de ønsker
deres bidrag anvendt.

3. Indsamlingen fortsættes til udpaa sommeren 1916, og
det samlede beløb oversendes hvert herred som et urør-
ligt fond, undtagen de gaver, som givnerne bestemmer for
noget andet. Herredsstyret forvalter samme og anvender
indtægterne deraf som det finder det mest hensigtsmæs-
sigt. dog saaledes, at tillørligt hensyn tages til bidrags-
ydernes ønske.”

For cirklærer og al anden oplysning man ønsker, skriv
til sekretæren. Bidrag og løfter om bidrag sendes til kas-
sereren. Følgende er komiteens medlemmer:

Fra Vang, C. J. Heen, Dennison, Minn.

Fra V. Slidre, I. O. Hovey, 3323 Emerson Ave. No.,
Minneapolis, Minn. SEKRETÆR.

Fra Ø. Slidre, T. O. Roble, Manfred, N. Dak.

Fra Etnedalen, Johannes Anderson, Cottenwood, Minn.

Fra N. Aurdal, A. M. Sundheim, 3205 Park Ave., Min-
neapolis, Minn. KASSERER.

Fra S. Aurdal, L. C. Goplerud, Portland, N. Dak.

A. A. Veblen, 305 Walnut St. SE., Minneapolis, formand.

Lutheran Publishing House

DECORAH, IOWA, (OR 322 4th ST. S., MINNEAPOLIS.)

Hans Nielsen Hauge, Livsbillede\$1.25
Amerikabreve. "Til far og bror i Norge". P. Mørck \$1.00
Egte Perler. Livsbilleder af tre norske kvinder.....\$.60
Jonas Lie, Den fremsynte, 95 cents. Thomas Ross....\$.75
Billedverker, fra land og by i Norge. Større og mindre
samlinger, alle gode, til følgende priser: 40 cts,
50 cts, 60 cts, 75 cts, \$1.75, og.....\$2.00

Sendes portofrit mod forskudsbetaling.

HISTORY OF THE NORWEGIAN PEOPLE

By Knut Gjerset, Ph. D.

Professor of Norwegian Language, Literature and
History in Luther College, Decorah, Iowa.

2 vols. 8vo. XXVIII+1133 pp. The set \$8.00.

This is a history of Norway from the earliest times to the present, in which the author shows the social and cultural growth of the nation as well as its economic and political development. In the first volume he traces the origin and early years of the race and its progress as a united and seafaring people.

RASMUS B, ANDERSON

His Life Story Written by Himself.

An intensely interesting narrative, that touches the Pioneers and portrays the life among our people from the early fifties up to this day. 678 pp. Cloth, \$3.00.

For Sale by

The Free Church Book Concern, ^{322 CEDAR AVE.} MINNEAPOLIS, MINN.

SKYLDER DU?

Se paa adresslappen. Staar der "jun16" saa betyr det at din subskription er netop utløpet og at du er indbudt til at fornye med indsendelsen av et aars kontingent. Husk at der efter dit navn er angit den maaned og aar til og med hvilke du sidst opbetalte. "may16" betyr mai 1916; "apr16" betyr april 1916, osv. "jun15" betyr at du skylder nu for et aar. "Samband" kommer punktlig hver maaned. Hvorfor skulde ikke betalingen komme punktlig? Mener du at trykkeriet, postvæsenet, og andre som skal ha betaling fra os finder sig i at vente? NEIMEN OM DE GJØR! Du skulde ikke la os vente heller. Send kontingenten til SAMBAND, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.